

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885.

Andra Kammaren.

N:o 14.

Tisdagen den 24 Februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 17 i denna månad.

§ 2.

Herr Statsrådet m. m. Friherre *G. Tamm* aflemnade följande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen, nemligen:

med förslag till instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken m. m.;

angående pensioner till Regementskommissarien Kaptenen Lagergren och Förrådsförvaltaren Underlöjtnanten Zetterman;

angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Bomsgården i Skaraborgs län;

angående rättighet till lönetursberäkning för lärare vid vissa enskilda läroverk för qvinlig ungdom;

angående pension åt Föreståndaren för tekniska skolan i Stockholm, J. A. G. Björkman;

angående aflöning åt tjänstemän vid åtskilliga hospital;

angående fyllnadspension å allmänna indragningsstaten för Kommissionslandtmätaren i Kopparbergs län, B. H. Alstermark; samt

angående försäljning af indragna profossbostället $\frac{1}{4}$ mantal Årbytorp N:o 1 i Södermanlands län.

Herr Talmannen mottog dessa propositioner, under förklarande, att Kammaren skulle åt desamma egna grundlagsenlig behandling.

§ 3.

Efter föredragning af Herr *Er. Erssons* på Kammarens bord hvilande motion, N:o 147, blef densamma hänvisad till behandling af Stats-Utskottet.

§ 4.

Föredrogos men blefvo å nyo bordlagda:
Stats-Utskottets utlåtanden N:is 17, 18 och 19 samt
Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 1.

§ 5.

Härefter förekom till afgörande den hos Kammaren i nästföregående sammanträde bordlagda frågan, huruvida det spörsmål till Hans Excellens Herr Statsministern, som Herr P. Waldenström äskat, finge till Hans Excellens framställas eller icke.

Sedan Herr Waldenströms skriftligen affattade framställning i ämnet blifvit uppläst, gaf Herr Talmannen proposition dels på bifall till Herr Waldenströms ifrågasvarande begäran och dels på afslag å densamma; och fann Herr Talmannen den senare propositionen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes. I följd häraf uppsattes, justerades och anslogs en voteringsproposition af följande lydelse:

Den, som vill att det af Herr P. Waldenström ifrågasatta spörsmål icke må till Hans Excellens Herr Statsministern framställas,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren medgifvit, att ifrågasvarande spörsmål må till bemälda Hans Excellens framställas.

Omröstningen utföll med 74 Ja mot 84 Nej; och hade Kammaren alltså medgifvit det ifrågasatta spörsmålets framställande.

§ 6.

Afgåfvos nya motioner af:

Herr *Sv. Andersson* i Plöninge, N:o 148, angående ändring i § 1 mom. 3 och § 21 i reglementet af den 15 oktober 1875 för folkskolläraarnes enke- och pupillkassa; samt

Herr *A. Hedin*, N:o 149, om ändring i § 6 Regeringsformen.

Dessa motioner bordlades.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 12 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Sjette hufvudtitel;

Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 8, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till Lag om förändrade bestämmelser rörande ordalagen vid edgångs fullgörande, dels ock enskild motion om utbyte af edgång mot annan form af laglig försäkran;

N:o 9, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag dels till Lag angående säkerhet för utbekommande af utflyttningsbidrag och andra ersättningar i anledning af laga skifte, dels ock till förordning angående tillägg till 136 § i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 November 1866;

N:o 10, i anledning af väckt motion om stadgande af förmånsrätt för kommunalutskylder;

N:o 11, i anledning af väckt motion om omarbetning af gällande förordning om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof; samt

N:o 12, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 17 kap. 7 § Rättegångsbalken.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

§ 8.

Justerades ett protokollsutdrag; och åtskildes derefter Kammarens ledamöter kl. 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Onsdagen den 25 Februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 18 innevarande Februari.

§ 2.

*Besvarande af
en interpellation.*

Hans Excellens Herr Statsministern Themptander erhöll på begäran ordet och anförde: Sedan Kammaren behagat besluta att till mig skulle framställas ett af Herr Waldenström väckt spörsmål, ber jag att till besvarande deraf nu få meddela, att den s. k. bränvinslagstiftningskomitén, såsom Herr Waldenström uppgifvit, i Mars månad år 1878 på grund af sin egen begäran erhöll Kongl. Maj:ts bemyndigande att afgifva förslag till erforderliga ändringar äfven i lagstiftningen rörande handeln med vin och maltdrycker. Sedan emellertid denna komité under sommaren år 1881 fullgjort öfriga åt komitén lemnade uppdrag och dervid jemväl afgifvit betänkande rörande ifrågasatt beskattning å maltdrycker, så har, på sätt Herr Waldenström också erinrat, nämnda komité icke vidare varit samlad, och under den tid, jag haft äran vara medlem af statsrådet, har jag icke hört någon af de civilministrar, hvilka derunder fungerat, ifrågasätta att i och för nyssberörda uppdrag vidare sammankalla denna komité. Det torde också få erkännas, att denna frågas behandling under de senaste riksdagarne icke inneburit någon särskild maning för regeringen att framkomma med något förslag i ämnet, då meningarna i frågan syntes mycket delade samt i öfrigt icke något af de utaf en mängd motionärer framlagda särskilda förslag till ändring i denna lagstiftning kunnat tillvinna sig Riksdagens bifall.

Af hvad jag nu yttrat lär framgå, att den s. k. bränvinslagstiftningskomitén icke vidare torde komma att för detta ändamål återupptaga sina arbeten, och att följaktligen från det hållet något vidare bearbetande af detta ämne icke är att förvänta. Jag anser mig dock böra meddela Kammaren, att under de förarbeten, som under senaste tiden inom regeringen egt rum i och för en Kongl. proposition, som i dessa dagar torde komma att beslutas angående ny förordning rörande villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker, har uppmärksamheten jemväl varit fästad derå, huruvida icke lagstiftningen i fråga om handel med maltdrycker och framför allt med vin påkallade en revision i syfte att inskränka de

missbruk, hvartill denna handel på åtskilliga orter visat sig gifva anledning. Då emellertid dessa båda delar af lagstiftningen, nemligen angående handeln med bränvin och angående handeln med vin och maltdrycker äro till sitt syfte med hvarandra temligen nära beslägtade, har regeringen icke ansett sig böra göra något åt frågan om handel med maltdrycker och vin, förrän det visat sig, hvilket beslut Riksdagen skulle komma att fatta i afseende på Kongl. Maj:ts proposition angående bränvinshandelns ordnande. Skulle denna proposition till hufvudsaklig del vinna Riksdagens godkännande, så vill jag upplysa, att den nuvarande chefen för Civildepartementet, till hvilket departement lagstiftningen angående försäljning af vin och maltdrycker hör, är sinnad att från länsstyrelserna infordra utlåtanden, huruvida och i hvad mån erfarenheten gifvit vid handen, att behof förefinnes af ändringar i nu gällande stadganden angående handeln med dessa drycker — detta dock under förutsättning att innevarande Riksdag icke kommer att fatta bestämdt beslut i detta ämne, i hvilket fall detta beslut naturligtvis kommer att af regeringen göras till föremål för den pröfning, detsamma kan påkalla.

Besvarande af
en interpellation.
(Forts.)

Herr Waldenström yttrade: Jag får betyga min tacksamhet för det svar, som Hans Excellens Herr Statsministern lemnat på det af mig framställda spørsmålet. Hvad angår dess innehåll, ber jag att få anföra följande:

Då Kongl. Maj:t genom skrifvelse i Mars månad år 1878 åt dåvarande komitén för öfverseende af bränvinslagstiftningen uppdrog att jemväl öfverse lagstiftningen rörande försäljningen af vin och maltdrycker samt att föreslå de ändringar i denna lagstiftning, som kunde synas vara af behovet påkallade för motarbetande af dessa dryckers missbruk, så syntes det vara klart, att Kongl. Maj:t, lyssnande till nykterhetsverksamhetens rop från alla kanter af landet hade för afsigt att *taga initiativ* till en förändrad lagstiftning i detta hänseende. Då Kongl. Maj:t sedermera i Februari år 1881 ombildade komitén genom ombyte af icke mindre än fem medlemmar, så framträdde denna Kongl. Maj:ts afsigt om möjligt ännu bestämdare. Så fattade äfven Riksdagen saken, hvilket jag ber att få visa med offentliga handlingar. Vid 1881 års riksdag väcktes nemligen motioner om ändring i gällande bestämmelser rörande vilkoren för försäljning af vin och maltdrycker. Det Tillfälliga Utskott, som behandlade frågan, förklarade i sitt betänkande: »Såsom utskottet erfarit, har Kongl. Maj:t anbefalt den för öfverseende af gällande bränvinslagstiftning m. m. tillsatta komité att upp göra och till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till författning angående beskattning af maltdrycker. Då således läres vara att förvänta ny lagstiftning i fråga jemväl om vilkoren för försäljning af maltdrycker jemte vin m. m., hemställer Utskottet, att ifrågakvarande motioner icke måtte till någon åtgärd föranleda.» Detta blef äfven Kammarens beslut år 1881. Ett sådant beslut synes hafva bort stärka regeringen i dess afsigt att framgå på den inslagna vägen. Komitén sammankallades också på våren eller sommaren samma år. När den åtskildes den 30 Juni, hade den hunnit undangöra åtskilliga förberedande arbeten; men ännu icke kommit in på sin egentliga uppgift. Frågan återkom

Besvarande af
en interpellation.
(Forts.)

sedan genom enskilda motioner vid 1882 års riksdag. Under den diskussion, som då uppstod, hänvisade en framstående talare från Stockholm till samma sak, nemligen att regeringen gifvit uppdrag åt bränvinslagstiftningskomitén att äfven utarbета förslag till lag angående försäljning af vin och maltdrycker. Utan tvifvel inverkade detta ock väsentligt på den utgång, som frågan fick vid 1882 års riksdag. Men oaktadt det förtroende till regeringens initiativ, som 1881 års Riksdag uttalade, och hvaraf ännu ett efterljud förnimmes i diskussionen under riksdagen 1882, har regeringen icke funnit sig föranlåten att vidare sammankalla komitén. Det är derföre helt naturligt, att den frågan uppstått: Hvad kan orsaken vara till detta? Är det regeringens afsigt att vidare sammankalla komitén, eller ämnar hon låta hela saken förfalla? Jag har såsom medlem af det Utskott, som behandlat de i år väckta motionerna rörande försäljning af vin och maltdrycker, tagit mig friheten att hos Kammaren vördsamt begära att till Herr Statsministern få framställa det spörsmål, jag gjort. Jag har gjort det, derföre att jag trott, att de upplysningar, som Herr Statsministern kunde hafva att lemna, skulle blifva af väsentlig betydelse för den förestående diskussionen öfver det nu föreliggande utskottsbetänkandet. Jag tror också, att hvar och en, som lyssnat till Herr Statsministerns anförande, skall finna, att hans bestämde uttalande måste komma att i synnerlig grad inverka på Riksdagens behandling af frågan. Hans Excellens anmärkte, att det under de föregående åren 1882, 1883 och 1884 inom riksdagen visat sig sådan oenighet angående den rigtning, i hvilken lagstiftningen beträffande försäljning af vin och maltdrycker borde gå, att regeringen ej funnit sig föranlåten att under sådana förhållanden vidare sammankalla komitén. Sant är också, att inom riksdagen många olika meningar gjort sig gällande. Men detta har icke berott derpå, att icke Riksdagen velat *saken*, utan endast derpå, att den icke kunnat komma riktigt öfverens om *medlen* för vinnandet af det af alla eftersträfvade målet. Men just denna svårighet — så synes det mig — just denna svårighet för Riksdagen att enas om något af enskild motionär framställt förslag borde, långt ifrån att förlama regeringens initiativ, tvärtom hafva desto kraftigare eggat henne att fullfölja det af henne för sju år sedan tagna initiativet, och det så mycket mer som Riksdagen, trots all oenighet om *sättet*, alltid uttalat sitt lifliga intresse för *saken*.

Herr *Abr. Rundbäck* instämde i Herr Waldenströms yttrande.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad.

§ 3.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet följande bordlagda Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen, nemligen:

angående aflöning åt tjänstemän vid åtskilliga hospital;

angående rättighet till lönetursberäkning för lärare vid vissa enskilda läroverk för qvinlig ungdom;

angående pension åt föreståndaren för tekniska skolan i Stockholm J. A. G. Björkman;
 angående pension till Regementskommissarien Kapten Lagergren och Förrådsförvaltaren Underlöjtnant Zetterman;
 med förslag till instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken m. m.;
 angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Bomsgården i Skaraborgs län;
 angående försäljning af indragna profossbostället $\frac{1}{4}$ mantal Årbytorp N:o 1 i Södermanlands län; och
 angående fyllnadspension å allmänna indragningsstaten för Kommissionslandtmätaren i Kopparbergs län B. H. Alstermark.

Besvarande af en interpellation.
(Forts.)

§ 4.

Efter föredragning härnäst af Herr Sv. Anderssons i Plöninge på Kammarens bord hvilande motion, N:o 148, anförde motionären

Herr Sv. Andersson: Då det blifvit mig bekant, att vissa betänkligheter förefinnas med afseende å frågan, till hvilket utskott denna min motion bör remitteras, skall jag anhålla att få återkalla motionen, för att i densamma göra de de ändringar och tillägg, som böra borttaga allt tvifvel i detta fall.

Med bifall till den af Herr Andersson sålunda gjorda framställning och efter af Herr Talmannen i sådant afseende gifven proposition, medgaf Kammarerna, att Herr Andersson finge återtaga sin ifrågavarande motion.

Herr A. Hedins likaledes bordlagda motion, N:o 149, som härefter föredrogs, hänvisades till behandling af Konstitutions-Utskottet.

§ 5.

Föredrogs och bordlades för andra gången:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 12 a, samt
 Lag-Utskottets utlåtanden N:is 8, 9, 10, 11 och 12.

§ 6.

Härefter föredrogs och bifölls Stats-Utskottets utlåtande N:o 16, i anledning af väckt motion om eftergift af kronans rätt till danaarf efter enkan Maria Juliana Björkman, född Göransson.

§ 7.

Företogs till afgörande Andra Kammarerna Andra Tillfälliga Utskotts betänkande N:o 1, med anledning af motioner väckta af Herr E. Thermoenius (N:o 31), af Herr P. Waldenström (N:o 47) samt af Herr W. Gibson (N:o 51), angående förändrade bestämmelser för handeln med vin och maltdrycker.

Angående ändrade bestämmelser för handeln med vin och maltdrycker.

Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)

I berörda motioner hade yrkats:

af Herr *E. Thermanius*. 1:o sådana ändringar i gällande lagstiftning angående försäljning af vin och maltdrycker till afhemtning, att tillstånd till dylik försäljning, gällande för högst tre år i sänder, skulle utverkas, i stad af magistrat och på landet af kommunalnämnd; samt 2:o) att magistrat måtte erhålla samma rätt i afseende på meddelande af förbud mot försäljning af ofvan nämnda slag, som enligt 14 § i Kongl. förordningen af den 30 November 1876 tillkommer kommunalnämnd;

af Herr *W. Gibson*, att skrifvelse måtte afåtas till Konungen med anhållan att, med öfverensstämmande ändring af § 8 i Kongl. förordningen af den 18 Juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet, uti Kongl. förordningen af den 18 September 1874 angående villkoren för försäljning af vin m. m., jemte dertill hörande Kongl. kungörelsen af den 30 November 1876, måtte mellan nuvarande § 13 och § 14 insättas en särskild paragraf af hufvudsakligen följande innehåll: »Vill landt-handlande till afhemtning hålla vin till salu, göre skriftligen derom ansökan hos kommunalnämnden i orten samt foga vid ansökningen betyg om god frejd och uppgift å det ställe, der försäljningen skall ega rum. Med ansökningen förfares vidare lika med hvad stadgadt blifvit i § 2 om utskänkning»; samt att, beträffande ansvaret för öfverträdelse häraf, senare delen af § 11 mom. 1 orden »som i § 8» måtte erhålla tillägget »och § . . . »; samt

af Herr *P. Waldenström*, att Riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring i nu gällande lag om handeln med vin och maltdrycker, att försäljning af dessa drycker, vare sig till afhemtning eller till förtäring på stället, icke må, vare sig i stad eller på landsbygd, förenas med annan handel, till hvars bedrifvande särskild anmälan erfordras, samt att Riksdagen måtte i underdånighet hemställa, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbeta, för att en kommande Riksdag föreläggas, ett på detta beslut grundadt förslag till ny förordning om villkoren för försäljning af vin och maltdrycker.

Med anledning häraf hade Utskottet i sitt förevarande betänkande hemställt i *punkten 1*:

att Riksdagen behagade i skrifvelse till Konungen anhålla: 1:o) att den, som vill åt allmänheten tillhandahålla vin och maltdrycker till salu för afhemtning till mindre quantitet än tio liter, skall vara skyldig dertill utverka sig tillstånd i samma ordning, som bestämmes i §§ 3—6 i Kongl. förordningen den 18 September 1874 angående villkoren för försäljning till förtäring på stället af vin och maltdrycker; 2:o) att magistrat måtte erhålla samma rättighet att för viss tid eller för all tid förbjuda försäljare i stad vidare försäljning af nämnda drycker i det fall och på det sätt, som medgifvits kommunalnämnd i

14 § af nyss åberopade Kongl. förordning, såsom denna paragraf numera lyder i Kongl. kungörelsen af den 30 November 1876;

samt i *punkten 2:*

att Herr Waldenströms motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

*Angående
ändrade be-
stämmelser för-
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

Emot hvad Utskottet sålunda hemställt, hade reservation anmälts af Herrar Thermænius och Waldenström, hvilka yrkat dels beträffande punkten 1: att Riksdagen måtte godkänna Utskottets förslag med den ändring, att orden: »till mindre qvantitet än 10 liter» skulle utgå och dels att det i Herr Waldenströms ofvan omförmälda motion framställda yrkandet måtte af Riksdagen bifallas.

Efter det till en början mom. I af ofvanintagna första punkt blifvit uppläst, anförde:

Herr Gibson: Allt sedan år 1880 hafva till hvarje riksdag framkommit nya motioner, åsyftande dels inskränkning i och dels ett bättre ordnande af försäljningen af vin och maldrycker, i afseende å hvilken nu gällande författning väl synes tillfredsställa allmänhetens fordringar, hvad angår utskänknigen, men deremot lemna något öfrigt att önska hvad beträffar försäljning till afhemtning på stället. De sålunda städe återkommande motionerna och de många röster, som från olika delar af landet höjts för skydd mot missbruk af dessa drycker, angifva tillräckligt, att klagomålen ega befoegenhet och grund. Frågan, som under de två senaste riksdagarne utgjort föremål för behandling af omfattande art, är till följd häraf väl bekant, hvarför jag icke nu vill upprepa de anledningar, som föranledt och framkalladt min motion i ämnet. Några förändringar hafva icke under senaste tiden inträffat, och har någon förbättring inträdd, har den åstadkommits uteslutande genom den verksamhet, som utöfvats af enskilda samfund, hvarmed lagstiftningen icke haft något att skaffa. Men förbises kan ej, att den verksamhet, dessa enskilda samfund utöfvat, haft till operationsfält endast städerna, hvaremot landsbygden varit deraf temligen oberörd.

En af hufvudanledningarne till föregående Riksdagars afslag å motioner i samma syfte som de nu väckta har varit ett befaradt inträng i näringsfriheten, som genom ett bifall icke gerna kunnat undvikas. Detta skäl tillskrifver jag en stor vikt, hvad maldrycker angår, emedan dessa begagnas i nästan hvarje hushåll och, der de ej missbrukas, äro i flesta fall ett helsosamt och nyttigt näringsmedel, hvarför det onekligen vore skadligt att lemna kommunalmyndigheterna tillfälle att kunna absolut förbjuda deras försäljning. Äfven i produktivt och merkantilt hänseende utgöra dessa drycker omsättningsartiklar, hvars inskränkning måste med nödig försigtighet behandlas. Annorlunda är förhållandet med vin. Vi känna af erfarenheten denna alkoholhaltiga essens, som under namn af vin tillhandahålles allmänheten i öppna salubodar. Dess stora alkoholhalt och billiga tillverkningsätt gifva anledning befara, att denna produkt skall öfversvämma landsbygden,

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

och redan nu är den en bidragande orsak till det så att säga kroniskt osunda tillståndet i handelsrörelsen på landsbygden. Någon fara för intrång på näringsfriheten kan icke en inskränkning i en dylik osund näring medföra; och det var detta, jag genom min motion önskade lägga Kammaren på hjertat.

Då emellertid Utskottets förslag nu innefatta äfven frågan om handel med maldrycker, har Utskottet derigenom gått längre, än hvartill jag vågade hoppas kunna få Kammarens bifall, men Utskottets förslag synes icke innebära någon fara för näringsfriheten, enär kommunalmyndighetens rätt endast skulle sträcka sig till att kunna förbjuda försäljning till afhemtning i mindre partier än tio liter.

§§ 4 och 5 i Kongl. förordningen den 18 September 1874 skulle således medgifva magistrat, och stadsfullmäktige eller allmän rådstuga i städerna samt kommunalstämma och kommunalnämnd på landet att, om de vore ense, afslå försäljningsansökningar. I händelse åter af bifall från den ena eller båda af dessa myndigheter skulle det tillkomma Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att meddela utslag, som, om det blef bifallande, skulle gälla för tre år. Att på sätt Utskottet föreslagit grunda försäljningsrätten på föreskrifterna i dessa paragrafer finner jag icke längre vara underkastadt de farhågor, jag till en början hyste, eller att kommunalmyndigheternas maktfullkomlighet skulle urarta till sådana missbruk, att rätten att tillhandahålla dessa drycker säljes och handeln med dem monopoliseras, enär, så länge det står hvar och en fritt att försälja partier om minst tio liter, konkurrensen icke medgifver det genom en inköpt handelsrätt nödvändigt betingade försäljningspriset.

Denna af Utskottet föreslagna begränsning af tio liter må väl anses vara lyckligt funnen, men jag skulle likväl i afseende på maldrycker gerna sett, att detta minimum blifvit nedsatt till åtta liter eller två dussin halfbuteljer, icke blott ur näringsfrihetens synpunkt utan äfven i anseende till tvånget för hushåll att i annat fall behöfva anskaffa en större kvantitet, än som lämpligen kan förvaras, i händelse kommunalmyndigheten vägrat bevilja tillstånd till minuthandel i orten. En lagförändring i detta afseende synes mig nemligen mindre påkallad till följd af rusdryckernas missbruk inom hemmen, utan snarare af sådant missbruk på vägar samt i närheten af försäljningsställena, och i detta fall anser jag en begränsning af åtta liter verka lika kraftigt, som om den vore större. Jag vet väl, att detta yttrande på vissa håll icke skall mottagas med synnerlig välvilja, men reformifranne göra oklokt i att ställa sina yrkanden allt för vidtomfattande. De böra hellre söka att steg för steg vinna terräng och låta lagändringarna gå i jembredd med allmänna folkmeningen. Lagen bör icke gå framför deras verksamhet; den skall då, i stället för att understödja dem, endast förlama deras sträfvanden och tyrannisera det större antalet af samhällets medlemmar, som ännu icke kunnat ombilda sitt åskådningssätt och sina lefnadsvanor i öfverensstämmelse med deras. Må de i stället förena sig med dem, som önska att steg för steg vinna det stora målet att förhindra rusdryckers missbruk utan att derved uppväcka motvilja och missnöje bland det stora flertalet samhällsmedlemmar genom alltför stränga och tryckande lagbestämmelser; och till

detta mål tror jag, att vi skola nalkas genom antagande af Utskottets förslag. Ehuru, som nämnt är, jag hellre sett, att Utskottet tillstyrkt minimibeloppets bestämmande till åtta liter i stället för tio liter, vill jag derpå icke göra något yrkande för att icke splittra meningarna, utan anhåller om bifall till Utskottets förslag.

*Angående
ändrade be-
stämnelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

Herr E. W. Carlson: Jag har egentligen begärt ordet för att till Kammaren lemna en upplysning i nu föreliggande fråga. Då nemligen Utskottets vice ordförande, hvilken undertecknat förevarande betänkande, reserverat sig mot Utskottets hemställan, samt hans reservation synes rigtad mot bestämmelsen om 10 liter såsom den minsta kvantitet, som utan särskildt tillstånd finge afyttras, så och då i Utskottets betänkande icke finnas upptagna de motiv, som inom Utskottet varit talande för bestämmelsen om ett sådant minimibelopp, ber jag för Kamraren få framhålla dessa motiv.

Såsom af betänkandet framgår, har det aldrig varit Utskottets mening att söka förhindra näringsfriheten för dem, hvilka tillverka ifrågavarande drycker, utan endast att söka förekomma de missbruk, som uppstå vid handel af mindre kvantiteter deraf. Vi hafva nemligen trott, att de, som tillverka dessa viner och maltdrycker, icke med nödvändighet skulle behöfva leverera mindre kvantiteter än 10 liter, motsvarande 30 halfbuteljer, till deras kunder, samt att, äfven om de hädaneftre icke utan särskildt tillstånd skulle få leverera mindre kvantiteter än 10 liter, de ändock skulle kunna fortsätta sin verksamhet såsom förut. Om deremot ett sådant minimibelopp icke vore bestämdt, skulle tillverkare och fabrikanter samt äfven handlande vara skyldige att begära vederbörandes tillstånd till försäljningen, hvarigenom vi befarade, att godtycklighet skulle kunna ega rum, samt enskildes rätt obehörigen kränkas. Af dessa skäl bestämdes en minimi kvantitet af 10 liter. Jag är öfvertygad om, att den lagförändring, Utskottet nu föreslår, skall visa sig både nyttig och ändamålsenlig, samt i väsentlig mån visa sig bidraga till uppnående af det åsyftade målet, nemligen att förhindra missbruket af dessa drycker. Till följd häraf, och ehuru förslaget icke torde kunna tillvinna sig alla nykterhetsvänners sympati, ber jag att få yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr Thermænius: Jag hade tänkt att vid detta tillfälle inskränka mig till att endast yrka bifall till de reservationer, som åtfölja Utskottets betänkande, på de skäl, som finnas anförda dels i de afgifna motionerna och dels i reservationerna; men då jag hört antydas, att Utskottets hemställan och dess motivering därför icke rätt väl stämma öfverens med hvarandra, så ber jag få yttra några ord om gången af ärendets behandling inom Utskottet.

Flertalet af Utskottets medlemmar voro från början öfverens om, att något borde göras i motionernas syfte: att ingen handel med vin och maltdrycker skulle få idkas utan dertill erhållet tillstånd, och man ansåg äfven för lagstiftningens enkelhets skull lämpligast, att dylikt tillstånd borde sökas i den ordning, Utskottets förslag angifver. Det var då alls icke fråga om att bestämma något som helst försäljningsminimum, utan att de föreslagna stadgandena skulle gälla försäljnings-

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.*
(Forts.)

rätten i sin helhet. Det var med detta syfte för ögonen, som Utskottet uppsatte sitt betänkande. Då emellertid sedermera frågan om ett försäljningsminimum kom på tal, voro alla till en början ense om, att 15 kannor eller omkring 40 liter skulle härtill bestämmas, emedan det ansågs, att denna siffra skulle vara nog hög för att förekomma lagens öfverträdelse genom s. k. salning, och att genom en sådan bestämmelse såväl nykterhetens som tillverkarnes intressen skulle vara nöjaktigt tillgodosedda.

Emellertid uttalades och försvarades sedermera den åsigten, att, för att icke försvåra tillverkarnes utkörningsleveranser till enskilda afnämare, siffran borde sättas till 10 liter, hvilket sedermera blef Utskottets beslut. Tydligt är emellertid, att en så låg siffra i högst ringa mån skulle kunna gagna det med motionerna åsyftade nykterhetssträfvandet, och då det i alla händelser, i fall förslaget blir lag, lär bli för nödvändigt för de flesta utkörer, att, på sätt Utskottet föreslår, skaffa sig tillstånd till utkörningsrörelsens bedrivande, enär en mängd afnämare taga mindre kvantitet än 10 liter, så skulle den för denna affär afsedda frihet för ansökningstvång icke vinnas, men deremot dörren för missbruken vid detaljhandeln fortfarande stå lika öppen som förut.

Jag nämnde utkörningsrörelsen. Jag har nemligen hört berättas, att bryggarne sjelfva icke låta utköra sina varor till sina kunder, utan att detta bestyr ombänderhafves af andra hos dem anställda personer på deras egen risk; och någon skada för tillverkarne skulle väl ej kunna uppstå deraf, att utkörer, hvilka äro att anse såsom minut-handlare, blefvo underkastade den lagbestämmelse, som innefattas i de afgifna reservationerna.

Många och viktiga försvars- och skyddsfrågor komma att vid denna riksdag föredragas och afgöras, frågor som med rätta äro föremål för allvarlig öfverläggning och samvetsgrann pröfning, frågor hvilkas lösning emotses med spänd väntan och som hafva en stor ekonomisk betydelse. Jag dristar påstå, att ingen af dessa nu antydda frågor äro af beskaffenhet att i så hög grad tilldraga sig den stora mängdens uppmärksamhet, som den nu föreliggande, att intet försvar, intet skydd, hvarom landet anhållit hos sina representanter och sin regering, är mera nödvändigt att organisera och kräfver mindre uppoffringar än det nu ifrågasatta, på samma gång det är egadt att göra oss till ett i sanning starkt folk, ja, att det nu begärda skyddet för och försvaret mot en inom egna landamärens befintlig fiende, hvars bekämpande på frivillighetens väg redan kröntes med ej ringa framgång, i sjelfva verket är en inkomstkälla af nära nog oskattbart värde. Mätte denna viktiga fråga vinna en densamma värdig lösning!

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, anhåller jag få yrka bifall till de afgifna reservationerna.

Herr Fredenberg: Som Andra Kammaren under flera föregående riksdagar i näringsfrihetens namn slagit ihjel alla motioner, som afsett en inskränkning i den obegränsade friheten att handla med vin och maldrycker, torde utan tvifvel de nu föreliggande motionerna i samma syfte icke komma att röna en synnerligen vänligare behand-

ling. Det af Utskottet nu afgifna förslag till lösning af den ofta återkommande behjertansvärda frågan, inrymmer större frihet till handel med nämnda drycker, när deras kvantitet uppgår till tio liter eller derutöfver, än det af mig vid förlidet års riksdag i denna fråga formulerade förslag, hvilket deremot fullkomligt öfverensstämmer med den af Herrar Thermænius och Waldenström gemensamt afgifna reservation; och ehuru jag helst skulle vilja vidhålla sistnämnda förslag, emedan jag tror, att det lemnar bättre garanti mot missbruk än Utskottets, kan jag dock äfven vara med om detta förslag, ifall jag under diskussionen märker, att Kammaren skulle vilja hellre acceptera det samma, ty jag är tacksam för hvarje medgifvande, som går i den rätta riktningen och som inskränker det öfverklagade missbruket. Man har beskyldt oss, som ifrå för denna reform, att arbeta i reaktionär riktning mot näringsförfattningen af år 1864, att vilja tillskynda städerna fördelar på landsbygdens bekostnad, samt sagt, att vi äro opraktiska, ensidiga idealister o. s. v. En sådan beskyllning, bära vi med mycket jemmod, ty vi kunna försäkra våra ärade motståndare, att vi lika varmt som de önska framgång åt hvarje näringsverksamhet, som på ärligt och rättskaffens sätt bedrifves, vare sig det gäller stad eller landsbygd.

Men då näringsfriheten kommer i kollision med nykterhetens och sedlighetens ännu större intresse, då anse vi att den förra måste maka åt sig, helst när det, såsom här är fallet, blifvit bevisadt, att denna frihet till handel med vin och maltdrycker åstadkommit stor skada för hela landets befolkning.

Af våra motståndare har äfven framhållits, att man på öfvertygelsens väg bäst kunde främja nykterhetssaken, samt att man först borde se till, hvad våra Goodtemplare kunna åstadkomma. Ehuru jag för min del är öfvertygad om, att mycket godt kan uträttas äfven på denna väg, så torde likväl en förändrad och förbättrad lagstiftning derför icke blifva öfverflödigt och bör enligt mitt förmenande en lag i det föreslagna syftet komma att verka så mycket mera framgångsrikt, som den redan eger sin sedliga förutsättning i det nu pågående varma nykterhetssträfvandet hos vårt folk. Ett skäl, som isynnerhet tilltalat mig, är att det just varit den kroppsarbetande befolkningen som under många år framkommit med ifriga och varma böner om Riksdagens medverkan till åstadkommande af en lag, som bidrager till att minska de faror och frestelser för hvilka de svage och lätt förledde äro utsatta genom den fria handeln med vin och maltdrycker. Då sålunda den nuvarande lagen gjort, att så många försök till bättring och nykterhet strandat, och då denna befolkning under bekymmer aktningensvärdt sträfvar att i sedligt och ekonomiskt hänseende frigöra sig från sin farligaste och mest ruinerande fiende, rusdryckerna, så kan jag, med tanken på, att ett nyktert, arbetsamt och sedligt folk är ett lands största rikedom och välsignelse, icke annat än instämma i Utskottets förslag med den af reservanterna gjorda förändring.

I detta anförande instämde Herrar *Wieselgren, Unger, Toll, Hammarberg, Hammarlund, Ekeborgh, Örwall* och *A. Andersson* i Smedbyn.

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

Vidare yttrade:

Herr Wretlind: Säkerligen skulle jag nu icke stå på denna plats, och säkert skulle nog många andra nyvalda ledamöter af denna Kammare icke heller finnas här, ifall icke nykterhetsintresset nu gjort sig med mera makt än förr gällande vid de senast anställda valen till denna Kammare. Jag anser mig därför hafva icke blott rättighet, utan fast mer skyldighet att säga några ord i denna fråga, ehuru jag väl vet, att frågan under föregående riksdagar så mycket debatterats, att något nytt i sak näppeligen kan vara att tillägga. Jag tror, att just det förhållandet, att så många nya ledamöter insatts i denna Kammare i nykterhetssakens intresse, bör vara ett gif akt såväl för Kammaren i sin helhet som särskildt för dessa nyvalde riksdagsmän, så att icke deras valmän må känna sig besvikna i sina förhoppningar, då de nu skola taga del af de i dag här förevarande förhandlingarna.

Man har sagt, att det var ett misstag, då nykterhetsrörelsen inblandades såsom ett intresse vid valen till denna Kammare; man har sagt, att detta intresse icke hade något berättigande ur politisk synpunkt, ty bland de frågor, som stode på dagordningen, vore icke nykterhetsfrågan, utan härordnings- samt skatteregleringsfrågorna de viktigaste. Må vara, att denna åskådning är den riktigaste för de så att säga rätta politici; men jag tror mig icke misstaga mig, då jag säger, att i vårt land de äro flere, som intressera sig för nykterhetssakens och dermed sammanhängande frågars behandling och lösning af riksdagen, än dem, som intressera sig för skattelindringar, värnpligt o. d. Man intresserar sig mera för att värna sig för en fiende, som man har för ögonen och som så att säga står för dörren, än för den fiende, som står på afstånd och man icke vet, när man skall få se. Folket har en fiende, som det ser dagligen, nemligen rusdryckerna, och mot denne fiende känner det sig behöfva hjälp och värn; den fiende, mot hvilken en ny härordning skall värna oss, ser folket deremot icke; därför tror jag, att det intresserar sig mindre för den. Detta må vara rätt eller icke, men jag tror dock, att saken gestaltar sig så.

Grundskatterna må trycka hårdt på en del af vår befolkning, men de, som tryckas deraf, utgöra dock endast ett ringa fåtal emot antalet af dem, som tryckas af den skatt, som kommer genom spritdryckernas missbruk. Man har vid föregående riksdagar och äfven i dag ordat åtskilligt om näringsfrihet och folkfrihet och om vådan af att göra inskränkningar deri. En ärad talare sade i fråga härom vid förlidet års riksdag, att denna Kammare, som utgör den folkvalda delen af representationen bör vara mån om folkfriheten och näringsfriheten i lika hög grad som Första Kammaren. Jag tror, att detta och liknande yttranden icke klinga synnerligen väl i den stora massans öron. Jag tror väl, att vårt folk älskar friheten både i ett och annat afseende, men äfven att det är mycket tacksamt för de inskränkningar i denna frihet, som läggas på rusdryckernas tillverkning och spridning bland folket. Låt vara, att man inom Riksdagen anser sig böra göra väsentlig skilnad emellan destillerade och jästa rusdrycker, men bland folket får denna skilnad en allt mer försvinnande betydelse, ty man har sett, att äfven om missbruket af de destillerade rusdryckerna min-

skats, så har på samma gång missbruket af de jästa ökats, och missbruket af de destillerade. Den åskådning, som någon tid varit allmän, att det ökade bruket af jästa drycker skulle utgöra ett botemedel emot missbruket af de destillerade, har trädt allt mera tillbaka bland den stora massan af befolkningen, hvilket torde särskildt framgå af den stora utveckling, den absoluta nykterhetsrörelsen på sista tiden erhållit såväl genom Goodtemplarismen som andra föreningar i samma syfte.

Man hör stundom sägas i denna Kammare vid vissa frågor, att frågan är för tidigt väckt, och att, äfven om den i och för sig är riktig, man dock icke bör gå den allmänna meningen i förväg. Men man kan åtminstone påstå, att denna fråga, som nu föreligger, icke är för tidigt väckt och att den ingalunda går den allmänna folkmeningen i förväg, ty det är aldeles otvifvelaktigt, att den allmänna folkmeningen rörande denna fråga gått långt framom hvad Riksdagen hittills i lagstiftningsväg vågat göra.

Det har vidare blifvit sagdt såväl i dag som vid föregående riksdagar, att lagstiftningen om vin och maltdrycker hade större betydelse för landsbygden än för städerna, och att inskränkningar i friheten att sälja jästa drycker vore mer behöflig på landet än i städerna.

Såsom stadsrepresentant vågar jag protestera emot en sådan åskådning. Jag vet, att i den stad, jag representerar, från arbetarebefolkningen höres ett allt mer högljudt skri emot den fria försäljning af vin och maltdrycker, som nu eger rum snart sagdt i hvarje hörn, ty i äfven den minsta handel hållas vin och maltdrycker till salu. Detta missnöje har öppet uttalats vid de allmänna möten, hvari arbetarebefolkningen i Göteborg tagit en liflig del. Denna mening uttalades också af en man ur de djupa leden, hvilken före riksdagen besökte mig i Göteborg i afsigt att lägga mig på hjertat behovet af att få den fria handeln med vin och maltdrycker upphäfd. Han sade, att denna handel skall förderfva våra hem, ty maltdryckerna började numera allmänt brukas äfven af qvinnor och barn. När vi män äro på arbete, uppgaf han, så taga våra hustrur hem öl och porter från närmaste bod och dricka dem i stället för kaffe. Jag tror, att i detta förhållande ligger en fara, som vi böra väl ställa oss för ögonen, ty säkert är, att, om den arbetande klassens qvinnor äfven komma in på maltdryckernas missbruk, skulle vårt land blifva mera olyckligt än någonsin.

Min öfvertygelse är, att Riksdagen förr eller senare måste göra något för dessa frågors lösning, och att det blott är en tidsfråga, när Riksdagen skall fatta beslut att göra inskränkningar. Om icke under innevarande riksdagsperiod en dylik inskränkning kommer till stånd, tror jag, att vi vid nästa riksdagsmannaval skola få bevittna en valrörelse större än någonsin i vårt land, ty folket har verkligen sina öron spetsade mot Riksdagen för att få höra hvad Riksdagen i detta hänseende vill göra.

Det har inom Riksdagen framkommit yrkande på *öppen omröstning* i voteringarne. Jag vet, att af dem, som stått utom Riksdagen, mängden äfven har uttalat sin önskan om en sådan öppen omröstning just med afseende på behandlingen af lagstiftningen om rusingvande

*Angående
äntrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)

drycker. Folket vill veta, huru dess representanter rösta i dessa stycken, för att kunna bedöma, huru det sjelft skall rösta, när en gång omval till riksdagen ifrågakomma. Säkert är, att ingen fråga vid riksdagen omfattas med så lifligt intresse af många derutanföre lyssnande, hvilka ängsligt afbida utgången och Riksdagens beslut.

Jag behöfver icke vidare ingå i detaljer, utan har endast gent emot föregående talares yttranden velat påpeka dessa omständigheter.

Slutligen ber jag få erinra, att reservanternas förslag innebär icke något förbud, utan endast ett sätt att införa en starkare kontroll än hittills, och därför anhåller jag om bifall till Utskottets förslag med den ändring deri, som reservanterna föreslagit.

Herr C. A. Andersson i Malmö: Herr Talman! Mine Herrar! Emedan jag inom Utskottet har varit af motsatt åsigt mot de öfriga ledamöterna i denna fråga, så anhåller jag att med några ord få angifva skälen dertill.

Då man står i begrepp att stifta en lag, så anser jag, att man först och främst bör taga hänsyn till huruvida denna lag är *nödig* och huruvida den är *nyttig*. Till svar på det första spörsmålet, eller huruvida den nu föreslagna bestämmelsen är *nödig*, kan jag med Sveriges lag i min hand visa, att så icke är förhållandet. Man säger: vi vilja icke förbjuda försäljning af öl och vin, utan endast förskaffa oss möjlighet att förbjuda en sådan rörelses bedrifvande för dem som missbruka denna rättighet. Men, mine Herrar, om I gören eder besvär med att läsa 14 § af Kungl. förordningen af den 18 September 1874 angående vilkoren för försäljning af vin och maltdrycker till afhemtning, så skolen I finna, att denna magt redan ligger i kommunalnämndens händer. Det står nemligen i 1:a mom. af nämnda §, »håller landthandlande till afhemtning vin eller maltdrycker till salu, och visar sig att genom försäljningen oloflig utskänkning främjas eller oordningar eljest föranledas, eger kommunalnämnden att för viss tid eller för alltid förbjuda sådan landthandlande all vidare försäljning af nämnda drycker».

Häraf synes, att makten hos kommunalnämnden i detta fall redan är så stor, att något tillägg till denna bestämmelse icke torde vara af nöden, och jag skulle kunna sluta härmed och öfverlemna till Kammarrens eget godtfinnande, hvilket man bör göra eller icke göra, men kanske det är på sin plats att vid detta tillfälle, då så många talare förut uppträdt och sannolikt ännu komma att uppträda och beklaga sig öfver, huru illa det är stäldt med sedligheten i vårt land, få visa, att det åtminstone icke öfverallt står så illa till, att det åtminstone finnes *några* ljusa punkter på den mörka och dystra taffan.

Den fråga, som nu föreligger till Kammarrens afgörande, behandlades af Andra Kammarrens Tillfälliga Utskott N:o 2 vid förra årets riksdag och i hvilket Utskott jag hade äran att sitta som ledamot.

Hvad som då utgjorde ett starkt stöd för Utskottets afstyrkande af de då afgifna motionerna i frågan, voro de femårsberättelser, som länsstyrelserna afgifvit, och anhåller jag till belysning häraf få uppläsa några få rader af Utskottets betänkande, så lydande: »Af 17 Befallningshafvande, som yttrat sig öfver förbrukningen af rusdrycker, hafva

4 vitsordat att densamma i allmänhet aftagit; 5 uppgifva att förbrukningen särskildt af vin och maltdrycker aftagit och andra 4 framhålla de goda verkningarne af senare tidens lagstiftning på detta område». Må hända kan man finna en och annan, som icke fäster vidare vikt vid dessa berättelser, men för min del tviflar jag icke på sanningen deraf.

Jag ber dessutom få nämna, att jag är medlem af utskänkningsaktiebolagets styrelse i Malmö, der man för en tid sedan föreslog och beslöt att å förstäderna, der en stor del af den fattigare befolkningen är boende, förbjuda försäljningen af spirituösa drycker under sön- och helgedagar.

Emedan meningarne om lämpligheten af denna åtgärd voro mycket delade, beslöt man att ingå till polisen med förfrågan, huru det förhölle sig med superiet i dessa stadsdelar samt om ett större eller mindre antal öfverlastade personer derstädes blifvit anhållna. Af den uppgift, som då erhöles, fann man, att under år 1883 hade 353 personer arresterats för fylleri, men att denna summa under år 1884 nedgått till 201 personer, oaktadt Malmö under året ökats med öfver 1,000 innevånare. Men om man nu icke vill lägga vidare vikt vid denna uppgift, bör man taga i betraktande en annan sak, som specielt rör den fråga, hvilken nu föreligger till behandling.

Vid behandlingen af denna fråga i Utskottet, upplyste flera af dess ledamöter, att i många socknar, hvars namn de uppgäfvo och med ett invånareantal af tillsammans 15,000 à 20,000, någon olägenhet ej visat sig af vin- och ölförsäljningen. Detta bevis från personer, som böra ega fullkomlig kännedom om förhållandena på landsbygden, torde väl väga något emot talet om *de förfärliga missbruk* som ega rum, isynnerhet på landsbygden, genom handeln med vin och maltdrycker.

Jag har nu så godt jag kunnat sökt visa huruvida icke detta tillägg i vår lag är alldeles *onödigt*.

Jag vill nu öfvergå till att söka visa, huruvida den är *nyttig*.

Huru välmående man än är och huru gerna man vill sträfva för nykterhetens befrämjande, så kan det dock hända, att man ibland i ifvern skjuter öfver målet, och jag är rädd för att det är detta man nu står i begrepp att göra. Då man gör detta, åstadkommes vanligen motsatsen af hvad man åsyftat, och som bevis härför skall jag be att få anföra ett exempel. Man beslöt inom stadsfullmäktige uti en af södra Sveriges mindre städer, att all utskänkning och försäljning af spirituosa skulle upphöra under tiden från Lördagsaftonen till Måndagsmorgonen. Jag är personligen bekant med flere handverkare i denna stad, och de påstodo att hade det förut varit illa bestäldt med deras arbetare, så blef det nu femton gånger värre. Då de icke hade några förlusteställen eller konsertsalonger eller teatrar, der de kunde fördrifva en ledig stund, voro de hänvisade att besöka krogarne. Men då nu dessa voro stängda hela Söndagen, så köpte de i stället på Lördagen så mycket mera spirituosa och förtärde detta på sina gesällkamrar och i hemmen. Detta gjorde att många flera af arbetarne voro odugliga till arbete om Måndagen *efter* än *före* bestämmelsen om krogarnes stängning under Söndagen trädde i kraft. Gesällkamrarna och hemmen gjordes sålunda rent af till krogar, der mycket större kvantiteter konsumerades och der man ej stod under offentlighetens kontroll.

Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)

Man säger att det nu föreliggande förslaget icke skulle göra något intrång på bryggerihandteringen. Jag vågar dock påstå motsatsen. Om en kommunalstyrelse eller ett Landshöfdingeembete vägrar en person att sälja under 10 liter öl, så är jag fullt öfvertygad om, att det finnes många bryggerier, i synnerhet på landet — i städerna tror jag icke denna åtgärd vore så ingripande — hvilka komma att nedläggas.

Blifver detta förslag lag, så får ju en bryggare vara hänvisad att försälja sin tillverkning endast inom den kommun han tillhör eller också anhålla om ett sådant tillstånd inom alla kommuner, der han vill afsätta sin vara. Säger då kommunalnämnden: »Nej, vi ha redan beviljat rättighet till så många försäljare som vi vilja hafva», så kan det ju hända, att fabrikantens försäljningsområde blir ganska inskränkt och att han nödgas upphöra med en handtering, i hvilken han nedlagt stora summor. — Häremot invänder man: »Han har ju rättighet att sälja 10 liter utan att anhålla om tillstånd». Huru många familjer köpa 30 $\frac{1}{2}$ -buteljer öl åt gången? Åtminstone ej om sommaren.

En annan sak bör äfven tagas i betraktande och det är den s. k. salningen. Man tycker det vara så himmelsskriande, i fall en arbetare, som står på en byggnadsställning eller gräver en grop vid landsvägen, köper sig ett halft stop svagdricka eller en $\frac{1}{2}$ butelj öl för att släcka sin törst. Detta skulle genom denna lag på många ställen förbjudas. Då slå de sig ihop och köpa 30 $\frac{1}{2}$ -buteljer. Jag hemställer då, hvilket som är för honom det nyttigaste, att förtära en halfbutelj öl för att släcka sin törst eller förtära flera sådana, hvilket han lätt frestas till då ett större parti finnes »på lager».

Då vi nu tala om näringsarne, så finnes det äfven en annan handtering, som jag tror har gjort ganska stora framsteg här i landet, och det är den svenska vinberedningen. Om man stiftar den lagen, att man icke får sälja mindre än 10 liter — jag vill fästa uppmärksamheten på att detta då blir ett rent förbud — så skall ovilkorligen, efter hvad jag tror, denna vinfabrikation på många ställen komma att försvinna.

Då man skärpte bestämmelserna för bränvinstillverkningen och försäljningen, sade man att arbetaren har ju ölet, som hvarken skadar eller berusar honom, men nu vill man äfven neka honom detta. Man anser det vara för mycket att en människa dricker en half butelj öl!

Man nämnde i förbigående att det icke vore meningen att förbjuda försäljningen. Ja, hade det icke varit meningen, hvarför har man då väckt dessa motioner? Var det icke i annan afsigt än att öfvervaka ordningen och få en skärpt kontroll, så hade man ju sådana bestämmelser förut, ty kommunen kan ju under 1—3 år eller för all tid förbjuda en person rättigheten att försälja vin och maldrycker, om han missbrukat denna sin rättighet. Det är nog bekant för de fleste inom denna Kammare, hur det ofta tillgår på landsbygden, der det finnes en eller ett par personer, som makten hafva. Dessa diktera ofta besluten i strid mot majoritetens mening,

Af hvad jag nu yttrat skulle kunna framgå, som om jag icke vore någon vän af den stora nykterhetsrörelse och de sträfvanden för denna sak, som för närvarande pågå i vårt land. Jag försäkrar dock att jag lika väl som de, hvilka talat för förslaget, är varmt intresserad för

denna sak, men jag vill icke vara med om att stifta en lag, som vid många tillfällen skulle hindra den fattige arbetaren att förskaffa sig ett halft stop svagdricka till sin tarfliga måltid. Jag är fullt och fast öfvertygad om, att, i fall man antager en lagbestämmelse sådan som den nu föreslagna, så främjar man icke nykterheten, utan man understöder superiet och lönkrögeriet. Förslaget låter visserligen mycket vackert i teorien, men i praktiken blifver resultatet någonting helt annat.

Af dessa skäl anhåller jag, Herr Talman, att få yrka afslag så väl å de väckta motionerna som å Utskottets betänkande.

Häruti instämde Herrar *J. F. Carlsson* och *C. J. Petersson* i Eksebo.

Herr Berglöf anförde: Innan man påkallar en förändring i lagstiftningen, bör man vara öfvertygad om, att förändringen är nödvändig och af behovet påkallad, äfven om det icke är möjligt för den öfvertygade att öfvertyga andra om nödvändigheten af den ifrågasatta lagförändringen. Jag vågar icke hoppas, att jag med de ord, jag nu kommer att anföras, skall öfvertyga någon af de gamla motståndarne till föreliggande lagförslag, ty de hafva förut stält sig på sin gifna ståndpunkt och hålla fast dervid, att den ifrågasatta förändringen skulle, såsom de förmena, skada näringsfriheten; men det finnes i denna Kammare åtskilliga nya ledamöter, som skulle kunna taga intryck af den diskussion, som här föres, och de skäl som dervid anföras för förslaget. Sjelf är jag öfvertygad om behovet af den föreslagna lagförändringen, och jag har kommit till denna öfvertygelse dels genom de många motioner i ämnet, som vid flera riksdagar blifvit väckta, så väl inom Första Kammaren som inom denna, dels genom de många och varma yttranden, som här anförts för en förbättrad lagstiftning rörande försäljning af vin och maltdrycker, dels och hufvudsakligast på grund af min egen erfarenhet om omöjligheten att med den lagstiftning, som nu är, kunna hålla denna handel inom behöriga gränser. Bland mina embetsåligganden ingår att upprätthålla ordning i ett samhälle, der det finnes en mängd arbetsökande löst folk, som vanligen uppehåller sig i stadens utkanter och vid industriella inrättningar på stadens område, ofta ända till en mil från den plats, der polisbevakning finnes, och erinrar jag i öfrigt vidkommande dessa svårigheter hvad jag vid behandlingen af denna fråga vid 1883 års riksdag yttrade. Slutligen har jag kommit till denna öfvertygelse genom de många uttalanden från våra nykterhetsföreningar, som hafva gjorts både på möten och af enskilda personer. Jag har här i min hand en dylik petition från en mängd arbetare, tillhörande de städer, jag har äran representera i denna Kammare. De hafva anmodat mig att så godt sig göra lät frambära deras önskan om en förbättrad lagstiftning rörande försäljning af vin och maltdrycker, och det är för mig mycket kärt att gå deras önskan till mötes, då jag nu tagit till ordet i denna sak.

Då man talar om behovet af en förändrad lagstiftning i förevarande hänseende, måste man betänka hvad det är för varor, mine Herrar, som försäljas och serveras från de handelslokaler, hvarom nu fråga är. Är det verkligt drickbart vin och en vara, som icke efterlemnar någon sjukdom för längre eller kortare tid? Jag tror, att de

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin- och malt-
drycker.
(Forts.)*

Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin- och malt-
drycker.
(Forts.)

arbetare, som pläga njuta af dessa drycker, nogsamnt veta, att de icke äro vin, utan en dryck så sammansatt att den på bästa möjliga sätt skall tillfredsställa behovet efter spritstarka drycker. För två år sedan, då denna fråga senast förevar till behandling i denna Kammare, lemnade jag en fullständig utredning angående de utmärkta drycker, som under namn af kaskarinett, libeté och dylikt serveras på olika trakter af landet. Men af detta allt vill jag nu icke upprepa annat än hvad jag hemtat från en priskurant, utgifven af Reijmersholms bolag 1873. De råd, som finnas i den, äro verkligen så beaktansvärda, att jag skall taga mig friheten läsa upp dem äfven vid detta tillfälle. Det heter i denna priskurant i afseende på en der utbjuden vara, som kallas *piccardon*, följande: »Dessa viner tåla en betydlig tillsats af vatten och då köpare icke böra anse för sig vara skäl att hemtransportera en större quantitet vatten, så äro vi gerna benägna att upplysa, huru vattentillsättningen bör ske, för att åstadkomma ett billigt, men tillfredsställande vin». Samma priskurant innehåller om det så kallade *spanska portvinet* följande lika beaktansvärda ord: »Detta vin är särdeles tjockt och fylligt, så att, om man äfven tillsätter 40 procent vatten, som håller 21 procent alkohol, så blir vinet ändå tillräckligt fylligt, hvadan detta ovanligt koncentrerade vin synnerligen väl lämpar sig för de köpare, hvilka hafva långa transporter, ty äfven med tillsats af ofvan nämnde 40 procent alkoholhaltigt vatten blir det bättre än den blandning, som säljes under namn af svenskt portvin, fastän det kostar långt mindre. Vi äro gerna villige att lemna alla upplysningar för dess behandling, på det att hvar och en må sjelf kunna med lätthet åstadkomma ett ganska godt, men särdeles billigt vin för de mindre bemedlade klasserna samt derjemte undvika transport af den mängd vatten, som kan ifyllas ett så mustigt vin.» Redan detta är tillräckligt skäl för mig att tänka på, att något bör göras för att folket icke skall itrattas dessa bedröfliga viner, som möjligen kunna vara njutbara för stunden, men som säkerligen alstra ohelsa för framtiden. Behovet af en förbättrad lagstiftning härutinnan tror jag mig genom det anförda hafva visat.

Det är möjligt, att man å åtskilliga orter — vi hafva nyss hört omtalas, att förhållandet så är i en stor stad i södra Sverige — är nöjd med lagstiftningen sådan den nu är och anser, att intet fattas eller att vidare förbättringar icke skulle vara af behovet påkallade, men, äfven om en eller annan, ja, till och med många orter äro så lyckligt lottade som staden Malmö, bör man dock icke säga, att lagstiftningen icke behöfver förbättras. Skall man icke se till, att de orter, som anse den nu varande lagstiftningen icke vara tillräcklig, få begärda lagförändringar, helst dessa icke kunna skada de orter, som icke behöfva eller vilja göra några inskränkningar i handel med vin och öl. Det är icke meningen att, såsom en föregående talare yttrat, åstadkomma en radikal lagstiftning, icke heller att utverka förbud för bruket af vin och maldrycker. Det är icke bruket utan endast missbruket, af dessa skadliga varor, som skall förbjudas.

Såsom skäl emot alla förslag, som i denna fråga framkommit, har man hufvudsakligast anført att den föreslagna förändringen skulle skada näringsfriheten. En hvar bland oss, mine Herrar! är sannolikt intres-

serad och lifvad för friheten, men att låta den gå så långt, att den går utom ordningens och sedlighetens gränser, tror jag ingen af oss vill vara med om. Friheten bör vara lagbunden, ty eljest kommer den in på ett område, der förmågan att upprätthålla ordning och sedlighet icke räcker till.

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin- och malt-
drycker.*

(Forts.)

Man har sagt, att, om denna lagförändring komme till stånd, ölbryggarne skulle komma att ruineras. Det är ju icke meningen att få ett förbud för dessa näringsidkare att tillverka eller sälja öl, utan meningen är ju endast att söka hålla försäljningen inom lagliga gränser. Då man begär en förändring i denna lag så är klart, att den myndighet, Kongl. Maj:t, som skall slutligen åstadkomma denna förändring, nogsamnt tillser, att jemväl andra lagbestämmelser, t. ex. näringsfrihetsförordningen, som äro beroende af denna lag, blifva så rättade och jemkade, att de icke komma att stå i strid med nu föreslagna lagförändringar.

Om man således kan säga, att behovet af den ifrågasatta ändringen är stort, och att svårigheterna derfor kunna öfvervinnas, så återstår endast frågan om sättet för lagens förändring. I afseende derå, kan jag icke vara med om det slut, hvartill Utskottet kommit. Utskottet säger nemligen: »att den, som vill åt allmänheten tillhandahålla vin och maltdrycker till salu för afhemtning till mindre quantitet än tio liter, skall vara skyldig dertill utverka sig tillstånd i samma ordning, som bestämmes i §§ 3—6 i Kongl. Förordningen den 18 September 1874». Man nödgas då att gå till dessa paragrafer för att se till, huru Utskottet tänkt sig saken. Man finner då i §§ 3—6 en mycket vidlyftig anordning för vinnande af denna rättighet, som enligt Utskottets tanke skulle göras likställig med utskänkning. För erhållande af utskänkingsrättighet i stad erfordras en lång rad af åtgärder: Magistraten skall ingå till Konungens Befallningshafvande med annälan om hvilka dylika rättigheter finnas i kommunen och i sammanhang dermed och sedan stadsfullmäktige blifvit hörda uppgifva, hvilka ytterligare sadana rättigheter möjligen kunna der erfordras. Dessa handlingar skickas till Konungens Befallningshafvande, som godkänna eller afslå hvad magistrat eller stadsfullmäktige föreslagit. Sedan Konungens Befallningshafvande fattat sitt beslut i ämnet, skall magistraten kungöra, att de, som vilja komma i åtnjutande af sådan rättighet, skola inom föreskrifven tid ingifva behöriga ansökningshandlingar. Sedan dessa handlingar inkommit och pröfvats af magistraten, skola samtliga handlingar återigen sändas till Konungens Befallningshafvande, som på grund af de afgifna utlåtandena pröfvar de inkomna ansökningsarne samt slutligen fattar beslut och expedierar sin resolution angående försäljningsrättigheterna. Enahanda är förhållandet på landet, der magistraten motsvaras af kommunalnämnden och stadsfullmäktige af kommunalstämman. Detta, mine Herrar, är en öfverflödigt langsam och besvärlig procedur för att ordna denna angelägenhet, och jag kan på inga vilkor vara med om en så stor apparat och om så mycket skriferi i fråga om en jemförelsevis så enkel sak. Något annat sätt torde man kunna finna för att ordna dessa angelägenheter. För min del uttalade jag redan vid 1883 års riksdag en åsigt om, huru förhållandena rörande försäljning af vin och maltdrycker skulle kunna örönas efter grunder,

Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin- och malt-
drycker.
(Forts.)

hvilande på en beräkning af varans styrka. Jag ämnade till denna Riksdag afåta en motion i denna rigtning, men afstod derifrån, då jag hörde berättas, att inom kort vore att motse en Kongl. proposition rörande förändrad bränvinslagstiftning, hvilken proposition jag ville se, innan jag motionerade i ämnet; ty dessa båda frågor ega nära sammanhang med hvarandra. Detta sammanhang blir så mycket klarare, om man betraktar förhållandet de olika dryckerna emellan med hänsyn till deras olika alkoholhalt. I spritdrycker varierar denna mellan 80 och 20 proc. och i viner mellan 22 och 5 proc. De starkare vinerna innehålla således mera alkohol än de svagare spritdryckerna. Hvad angår ölet, så öfverträffar åter dess till 10—2 proc. uppgående alkoholhalt icke obetydligt de svagare vinernas.

Såsom ytterligare stöd för skilnaden mellan vin- och spritdrycker vill jag anföra en bestämmelse, som den franska handelstraktaten, sådan den senast blifvit förnyad, uptager i en af sina artiklar: »Våtvaror, innehållande mera än 15 procent alkohol, skola icke anses som vin.» Således betraktas de från Frankrike hit införda vinerna, hvilka hafva större alkoholhalt än 15 proc., som spritdrycker. Vid sådant förhållande och då vin icke kan jäsas till högre alkoholhalt än 15 à 16 proc., utan för att blifva starkare måste tillsättas med sprit, vore det enligt mitt förmenande både lämpligt och skäligt, att vin starkare än 16 proc. hänfördes till spritdrycker, under det att deremot våtvaror, som understiga denna styrka, d. v. s. endast hålla mellan 16 och 3 proc., skulle räknas till hvad man benämner vin och öl. De drycker åter, som äro af mindre alkoholhalt än 3 proc., borde lämpligen hänföras till svagdricka och dermed jemförlig vara. Komme en bestämmelse i dylik rigtning till stånd, ginge jag gerna in på att handeln med vin och öl gjordes oberoende af annan handel, d. v. s. att idkare af handel med vin- och maltdrycker icke finge drifva annan handel. Deremot anser jag, att handeln med drycker under 3 proc. alkoholhalt, eller svagdricka m. m., bör vara alldeles fri, på det att allmänheten hvar som helst och af hvem som helst må kunna blifva betjenad med dessa läskedrycker. Vid det förhållande emellertid, att Hans Excellens Herr Statsministern bebådat en snart blifvande Kongl. proposition rörande lagstiftningen om bränvinsförsäljningen, hvarmed den fråga, som nu är före, ju står i ett visst sammanhang, vore det väl mindre skäligt att nu framlägga min åsigt såsom ett formuleradt förslag. Jag har med dess omnämnande endast velat antyda det håll, hvaråt jag anser vi böra gå.

Som jag dock är intresserad af att något i saken åtgöres, vill jag för min del icke säga helt och hållet nej till en lagförändring äfven i den rigtning Utskottet föreslagit. Men som jag å andra sidan icke heller kan godkänna förslaget, såsom det lyder, har jag sökt jemka hop ett annat. Jag vill då först säga, att, hvad angår den omtvistade frågan, huruvida det skall tillhöra Konungens Befallningshafvande eller de kommunala myndigheterna att besluta om rättigheterna till försäljningen i fråga, jag icke kan finna det vara annat än att alldeles onödigt betunga dessa vederbörande, som nog hvar för sig hafva tillräckligt göra ändå, med sådana besvärande och tidsödande omvägar som de af Utskottet föreslagna. Min tanke är, att dylika frågor böra öfverlemnas

till afgörande ensamt af de kommunala myndigheterna, i städerna af magistraten och på landet af kommunalnämnden. Det är nemligen dessa myndigheter, som bära ansvaret för ordningens upprätthållande hvar på sin ort. Jag ber i det afseendet få erinra om bestämmelserna i 38 § af Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse på landet, der det heter, att kommunalnämnden skall »handhafva och tillämpa de af kommunen beslutade, vederbörligen fastställda stadgar, rörande sedlighet, sundhet, säkerhet och ordning inom kommunen, äfvensom allt hvad enligt allmänna författningar uti dessa eller andra ämnen nu är till socknenämnds handläggning öfverlemnadt». Då kommunalnämnden således är behörig myndighet i fråga om upprätthållande af ordning och sedlighet inom en kommun, kan jag icke finna, hvarför man icke skulle kunna åt denna nämnd anförtro den nu ifrågasatta rättigheten. Det har väl invändts, att, om kommunalnämnden skulle få en så beskaffad rätt, den möjligen skulle komma att missbrukas. Nämnden skulle nemligen, på sätt man under öfverläggningar i ämnet vid föregående riksdagar yttrat, kunna betinga sig ersättning för meddelande af tillstånd m. m. Mine Herrar! jag är icke rädd för, att rättigheten skulle komma att missbrukas, ty jag tror, att något sådant icke kommer att inträffa. Misstag kunna väl begås så väl af enskilda personer som af myndigheter, men misstag kunna rättas, så att de en annan gång icke förekomma. Dessutom veta nog valmännen och den allmänna opinionen att lägga sådana skrankor före, att missbruk icke ske.

Vidare har i fråga om en lagförändring i afseende å rätten att försälja vin och maltdrycker till afhemtning tvistats om, huruvida tillståndet dertill skall meddelas tills vidare eller för viss, bestämd tid. För min del är jag af den tanke, att tillståndet bör beviljas tills vidare. Man säger visserligen att, om tillståndet icke meddelas för viss tid, kan vederbörande försäljare opåtaladt missbruka sin rättighet. Men enligt § 14 i Kongl. förordningen den 18 September 1874, sådan denna paragraf nu mera lyder i Kongl. kungörelsen den 30 November 1876, har man ju mot en landthandlande, som genom sin vin- eller ölhandel föranleder oordningar, rätt att vinna förbud mot försäljningen af nämnda drycker. Skulle en bestämd tid för tillståndets meddelande stadgas, t. ex. 3 år, så är det onaturligt, att en person, som har denna rättighet åt sig upplåten — han må nu sköta sig huru väl som helst — skall stanna i ovisshet om, huruvida han får bibehålla rättigheten eller icke. Derfor anser jag, att det skulle vara bäst, om tillståndet beviljades tills vidare. Men då flera röster inom denna Kammare höjt sig för en viss begränsad tid i detta afseende, nemligen 3 år, skall jag för min del gå in derpå för att någon gång få ett slut på frågan. Jag hoppas nemligen att, om en person sköter sig väl och icke stör ordning och sedlighet, han icke skall fräntagas sin rättighet.

I afseende å bestämmandet af ett visst litertal vid försäljningen, anser jag för min del, att man i detta hänseende icke bör binda sig vid någon viss kvantitet, vare sig större eller mindre. Det nu af Utskottet föreslagna litertalet gör lagförändringen utan betydelse, emedan lagen genom den så kallade »salningsmetoden» är mycket lätt att kringgå. Jag tänker, att Kongl. Maj:t, när frågan kommer till behandling, tillser att en förändring af försäljningslagen icke blir något

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)

förbud för tillverkningen af öl och vin eller omöjliggör försäljningen af dessa varor från fabrikerne.

Med anledning af hvad jag sålunda anför, ber jag få framställa följande förslag:

»att Riksdagen behagade i skrifvelse till Konungen anhålla om sådana ändringar i lagstiftningen angående försäljningen af vin- och maltdrycker att den, som vill till afhemtning hålla vin eller maltdrycker till salu, skall vara skyldig dertill utverka sig tillstånd i stad af magistrat och på landet af kommunalnämnd samt att sådan rättighet må beviljas hvarje gång för högst tre år.»

Herr Talman! Jag anhåller om proposition å detta förslag.

Herrar *Folke Andersson*, *Göransson* och *J. Andersson* i Lysvik instående med Herr Berglöf.

Herr Waldenström anförde: Det är en glädje att se och höra med hvilket intresse denna fråga diskuteras i Kammarerna. Den i vårt land pågående nykterhetsrörelsen har under de senare åren fått en omfattning och framträdande med en kraft, som tillvunnit densamma en allmän uppmärksamhet. Denna uppmärksamhet, som äfven, efter hvad diskussionen visar, gjort sig gällande inom Riksdagen, har varit sådan, att nykterhetsvännernas sträfvan förr eller senare måste leda till ett godt och tillfredsställande resultat. Nykterhetsverksamheten i vårt land vände sig i början uteslutande mot missbruket af brännvin. Brännvinet var då den onda makt, som hotade att försänka vårt folk i andlig och lekamlig undergång. Denna verksamhet rönt många hinder och röner ännu fortfarande många hinder. Men dess kamp har varit segerrik. Den är ännu icke afslutad. Den fortgår ännu med oförminskad kraft, och ingen lärer väl förneka, att de segrar, som den lyckats tillkämpa sig, varit mycket betydliga under de senare åren.

Vid sidan af den gamle fienden, brännvinet, har emellertid uppträdande en annan fiende, nemligen missbruket af vin och maltdrycker. Nykterhetsverksamheten har därför på sista tiden icke kunnat inskränka sig till att bekämpa brännvinet och dess missbruk, utan har äfven måst vända sig mot nyssnämnda, till utseendet mera oskyldiga drycker.

I Kongl. förordningen den 18 September 1874 räknas öl och vin till icke spirituösa drycker. De ställas der i jembredd med »kokadt kaffe, thé och chocolate samt andra tillagade, icke spirituösa drycker». Huru man kan benämna öl och vin för icke spirituösa drycker, är dock för mig alldeles oförklarligt. Men om man år 1874 trodde att dessa drycker icke voro spirituösa, så har dock erfarenheten sedan dess visat, att i dessa drycker finnes så mycket spiritus, att det är tillräckligt att förderfva en ganska stor del af vårt folk. Den nästföregående talaren nämnde åtskilligt om alkoholhalten hos vissa så kallade viner, och jag har här i min hand ett urklipp ur Nya Dagligt Allehanda för i går, der det omtalas, att två handlande i en stad uti mellersta Sverige försålt ett vin med namnet Brahma Taffel-bitter, som innehållit 42 $\frac{1}{2}$ procent alkohol. Ja, på många ställen i vårt land har jag hört ledare af nykterhetsrörelsen verkligen allvarligt sätta i fråga, från

hvilketdera hållet större skada nu utgår: från vin- och maltdrycks-krogen eller från bränvinskrogen.

Att missbruk af vin och maltdrycker förekommer i vårt land, det har ingen vågat bestrida, och det är glädjande, att ingen enda, utom den näst siste af de talare, som här i Kammaren uppträdt uti denna fråga, uttalat någon annan åsigt. Jag ber att få uppläsa några ord ur ett utskottsbetänkande vid 1883 års riksdag. Der står: »Efter hvad motionärerne anfört och flere talare vid nästlidet års riksdag haft att upplysa, har erfarenheten gifvit vid handen, att nu gällande inskränkande lagbestämmelser icke varit tillfyllestgörande för att hindra missbruket af vin och öl samt deraf följande oordningar. Ehuru det icke kan förnekas, att vår tid icke har att åse sådan omätlighet i förtärandet af rusgifvande drycker — dit saklöst kunna hänföras vin och öl — som för några år sedan, så kvarstår ännu åtskilligt missbruk i denna väg att afhjelpa. För att understödja tidens och den arbetande befolkningens sträfvan att hindra missbruket af dessa frestande drycker samt för att härutinnan lemna lagstiftningen fullständighet torde motionärerens förslag böra beaktas.» Jag anhåller att särskildt få fästa uppmärksamheten vid de sista orden. *Den arbetande befolkningen sjelf* sträfvat att motarbeta missbruket, och det gäller för lagstiftningen att understödja dess sträfvan.

På liknande sätt uttalar sig det Tillfälliga Utskott, som vid 1882 års riksdag behandlade de då väckta motionerna rörande vin- och maltdryckshandeln. I dess betänkande strax förut anföres, bland annat, hurusom Konungens Befallningshafvande i ett län förklarar missbruket vara sådana att, om man vill någon förbättring, det vore rent af nödvändigt, att man förbjöde all försäljning hos landthandlanden af vin och maltdrycker, äfvensom att beskaffenheten af den till salu utbudna varan underkastades skärpt kontroll. Men derom skall jag bedja få uttala mig längre fram.

Missbruk af vin och maltdrycker existerar således, och den nuvarande lagstiftningen har visat sig icke tillräckligt stark att kunna motarbeta dem. De olika röster från olika delar af landet, hvilka här i Kammaren uttalat sig derom, torde ock vara lika förtjenta af tillit som de intyg för ett motsatt förhållande, hvilka afgifvits af en representant från en stad, der märkvärdigt nog allt tyckes vara godt och väl stäldt. Denne representant har åberopat Konungens Befallningshafvandes femårsberättelser för perioden 76—80 för att visa, att till följd af den närvarande lagstiftningen missbruket af vin och maltdrycker numera aftagit. Men att den nuvarande lagstiftningen *icke* gör tillfyllest för missbrukens hämmande, det har Kongl. Maj:t sjelf erkänt. Kongl. Maj:t har nemligen år 1881 ombildat den gamla bränvinslagstiftningskomitén, med särskildt uppdrag att öfverse gällande bestämmelser rörande försäljning af vin och maltdrycker samt att föreslå de ändringar, som kunna vara nödvändiga, »i syfte att kraftigare förhindra missbruket af dessa drycker än som genom den gällande lagstiftningen kunnat ske». Men har Kongl. Maj:t sjelf erkänt både att missbruk af vin och maltdrycker förekomma och att förändrade bestämmelser behövas för deras motarbetande, så bör väl ett sådant erkännande ega vitsord.

Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)

Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin- och malt-
drycker.
(Forts.)

Något måste alltså förr eller senare göras till förekommande af missbruken. Den allt mer omkring sig gripande nykterhetsverksamheten gör ock detta nödvändigare för hvarje år. Men hvad skall göras? det är frågan. Man har sagt: lagstifta så litet som möjligt och låt den enskilda nykterhetsverksamheten fritt verka för saken. Detta är ett godt vitsord för den pågående nykterhetsverksamheten, ett mycket godt vitsord, och jag kan å nykterhetsvännernas vägnar aflägga min stora tacksägelse för detsamma. Men jag ber tillika att få påpeka hvad Utskottet i sitt nu föreliggande betänkande säger. Sedan Utskottet anmärkt att hvarje fosterlandsvän måste önska nykterhetsrörelsen framgång, tillägger det: »Men om så är, måste man se till, att den icke genom lagstiftningen motarbetas. Detta blir dock förhållandet, så länge kommunerna sakna befogenhet att förekomma den lockelse till dryckenskap, som enligt nu gällande lag kan genom handeln med ofvan sagda drycker utläggas af hvilken person som helst. Utskottet anser, att lagstiftningen tvärt om bör uppmuntra och stödja nykterhetssträfvandena, när det är all lagstiftnings yttersta uppgift att befordra det, som man insett vara godt och för hela folket välsignelsebringande.»

Från statens sida har man ju ofta inom andra områden visat intresse för sådan enskild verksamhet, som man funnit vara af betydelse för det allmänna bästa och det är just detta, som nykterhetsverksamheten nu för sin del af staten begär. Lagstiftningen kan lägga hinder i vägen för nykterhetsverksamheten, men den kan äfven borttaga hinder, som nu ligga denna verksamhet i vägen. Det är detta senare, man nu ifrågasatt, och det tror jag icke att man kan kalla en obillig begäran. Det är annars ganska hårdt för dem, som sträfva att föra nykterheten framåt, att från det allmänna sida endast se bugningar och höra goda vitsord, men på samma gång märka att man icke vill röra hand eller fot för att borttaga de hinder, på hvilka nykterhetsverksamheten gång efter annan hotar att krossas.

Hvad kan och bör alltså göras? Af riksdagshandlingarne från och med 1882 synes, att alla förslag till ett bättre ordnande af vin- och maldrycksförsäljningen gått i den rigtning att den, som ville handla med vin- och maldrycker, skulle vara skyldig att dertill först utverka sig tillstånd. *Hos hvem* detta tillstånd skulle sökas, derom hafva visserligen olika meningar gjort sig gällande. Men jag tror, att man i den enhälliga opinion, som de nämnda förslagen uttalat, kan se, *i hvilken rigtning* de åstundade lagförändringarna böra gå. Under diskussionen i detta ämne vid 1884 års riksdag framställdes af Herr Fredenberg ett förslag, som är lika med det, som reservanterne nu framställt. Detta förslag vann då ett understöd inom Andra Kammaren af 70 röster, samt syntes äfven inom Första Kammaren erhålla ganska stor anslutning. Detta är också orsaken, hvarför reservanterne nu upptagit detsamma. Alla dessa förslag till en praktisk lösning af frågan hafva emellertid hittills riksdag efter riksdag strandat. Riksdagen har icke kunnat emot dem sätta något bättre. Men han har svarat nej och åter nej. »Det är bra, som det är, derföre vilja vi intet göra», så tyckes Riksdagens egentliga mening hafva varit.

Motståndet mot de föreslagna åtgärderna har, såvidt jag kunnat finna, vid genomläsandet af föregående riksdagars protokoll kommit från

olika håll. Å ena sidan har man motsatt sig förslagen derföre, att genom ett bifall till desamma alltför stor makt skulle tilläggas de särskilda oansvariga kommunalmyndigheternas godtycke; å andra sidan har man ansett sig böra ogilla förslagen på den grund, att genom dem lades alltför stor makt i Konungens Befallningshafvandes hand. Man har således anfört rakt motsatta skäl. Den ene har velat hafva Konungens Befallningshafvande till hjälp emot de kommunala myndigheterna, den andra alldeles tvärtom. Dessa olika åskådningssätt hafva såväl Utskottet som reservanterna sökt sammanjemka genom att föreslå, att handeln med vin och maltdrycker *till afhentning* måtte ställas under samma stadganden, som nu gälla för *utskänkning* af samma drycker. Om då någon önskar drifva handel med vin och maltdrycker, så har han att derom göra ansökan hos kommunalnämnden. Denna hänskjuter frågan till kommunalstämman. Om båda dessa kommunala myndigheter äro öfverens om att ansökningen *icke* bör bifallas, så är frågan förfallen och kan icke återupptagas förr än efter tre år. Anser deremot vare sig kommunalnämnden eller stämman eller bådadera, att ansökningen bör bifallas, så hänskjutes frågan till Konungens Befallningshafvande, som i sista hand afgör saken. Detta anser jag och vara den lämpligaste utväg man för närvarande kan finna.

Ett annat hinder för de förut framlagda förslagens lämplighet har man funnit deri, att genom dem skulle tillskapas en olika lagstiftning för land och för stad. Nu är det visserligen sant, att i många fall en dylik olikhet måste göra sig gällande; men å andra sidan kan det icke nekas, att der ligger någon sanning i hvad jag hört åtskilliga landtmän yttra, att nemligen genom antagande af dessa förslag skulle kastas en oförtjent skugga på landsbygdens befolkning, såsom den der behöfde strängare lagbestämmelser än stadsbefolkningen. Derföre hafva äfven så väl Utskottet som reservanterne sökt undanröjda all skiljaktighet mellan stad och land i detta afseende; och särskildt är det förslag, jag i min egen motion framlagt, radikalt i det afseendet.

Vidare har man sagt, att ett bifall till förslagen skulle vålla en inskränkning i näringsfriheten. Detta må nu i viss mån vara en sanning. Men här gäller frågan icke, huruvida det blir en inskränkning i näringsfriheten eller icke, utan allenast huruvida den ifrågasatta inskränkningen *är berättigad eller ej*. Vi veta alla, att i åtskilliga andra fall dylik inskränkning redan finnes stadgad. Så får icke hvem som helst öppna apotek; badareyrket är icke fritt; qvarnrörelsen är icke heller fri; andra exempel att förtiga. Grundsatsen om det berättigade i näringsfrihetens inskränkning i vissa fall är sålunda redan erkänd i vår lagstiftning och bör så vara, för såvidt nemligen inskränkningen betingas af det allmänna bästa. Allra mest bestämdt är denna grundsats erkänd och tillämpad i den nu gällande lagstiftningen om bränvinshandeln. Frågan gäller alltså icke nu huruvida man skall införa en ny princip, utan endast om en på andra områden redan tillämpad princip bör utsträckas till handeln med vin och maltdrycker. Här emot invänder man, att en sådan utsträckning är onödig, emedan dessa drycker äro *»i och för sig oskadliga.»* Men jag vill fråga: är icke också bränvinet *i och för sig* oskadligt? Jag torde icke behöfva erinra herrarne om ett bekant yttrande af numera aflidne Professor Malmsten.

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin- och malt-
drycker.
(Forts.)*

Angående
ändrade be-
stämnelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)

»Om människorna visste», sade han, »huru nyttig konjak är, så skulle de supas ihjel sig». Alltså: deraf att en sak *i och för sig* är oskadlig eller kanske till och med nyttig, deraf följer icke, att ju icke handeln med densamma under vissa förhållanden kan och bör beläggas med inskränkningar. Så har ju äfven skett i fråga om handeln med opium, arsenik och andra *i och för sig* nyttiga saker. Jag är ock öfvertygad, att om handeln med dessa varor frigäfves, skulle den icke åstadkomma större skada, än nu den fria handeln med vin och maltdrycker. Summa: En inskränkning i näringsfriheten måste anses berättigad, så snart den sker för det allmänna bästa; en dylik inskränkning kan alldeles icke anses stå i strid med den frihet, som i ett lagbundet samhälle bör råda.

Icke i något land i världen torde näringsfriheten vara så utvecklad som i Nordamerikas Förenta stater. Men der finnas bland dessa stater åtskilliga som visat, hvad en stat kan åstadkomma, när den på allvar vill verka i sedlighetens intresse. Den af dessa stater, som senast förbjudit inom sitt område all tillverkning och försäljning af spritdrycker, är, så vidt jag vet, Kansas. Med anledning af detta förbud afsände bränvinshandlare, bryggeri- och bränneriegare en deputation till statens president med klagomal öfver alla de förluster, som tillskyndades dem genom förbudet, samt med anhållan om ersättning af allmänna medel för dessa förluster. Jag läste presidentens svar i en amerikansk tidning och erinrar mig derur följande strof: »Mine Herrar, jag skall samvetsgrant låta undersöka beloppet af den förlust, som I kunnen hafva lidit. Men icke blott det. Jag skall äfven låta undersöka beloppet af den skada, som I genom eder handtering hafven åstadkommit; om I då fån något att fordra, så liten på mig: det skall blifva till eder utbetaldt intill sista dollarn.»

Jag yrkar således på det allra bestämdaste bifall till den af Herr Thernænius och mig afgifna reservationen i första punkten.

Hvad vidare särskildt angår min egen motion, så har Utskottet anmärkt, att den går väl långt. Ja, den går långt; och det med full afsigt. Jag tror nemligen, att derhän måste lagstiftningen komma. Jag skall be att få läsa upp några ord af det Tillfälliga Utskott, som vid 1882 års riksdag behandlade frågan om vin- och maltdrycksförsäljningen. Det heter i dess betänkande: »Särskildt må nämnas ett verkligt nödrop från Vesternorrlands län, der Landshöfvingeembetet i kungörelse den 24 Januari 1876 ansett sig böra infordra utlåtande af samtliga kommuner, länsmän och kronofogdar, äfvensom utlåtande till detsamma inkommit från tjugu pastorer, hvilka skrifvelser alla betonade nödvändigheten af ett absolut förbud för landthandlande att handla med vin och maltdrycker, så framt missbruk och oordningar skola förekommas.» Detta är alldeles detsamma, som jag i min motion yrkat, då jag sagt, att handeln med vin och maltdrycker måste, om en verksam kontroll öfver densamma skall kunna öfvas, skiljas från annan handel, till hvars bedrifvande särskild anmälan erfordras. Jag har utgått från den öfvertygelsen, att denna kontroll bör vara ungefär densamma som kontrollen öfver handeln med bränvin, alldenstund vin och maltdrycker äro med bränvinet mer än nära beslägtade. Nu har erfarenheten visat, att en verksam kontroll öfver bränvinshan-

deln icke är möjlig, för så vidt den icke så mycket som möjligt skiljes från annan handel, för hvars idkande särskild anmälan fordras. En dylik anordning har jag därför ansett äfven böra vidtagas med handeln med vin och maltdrycker. Man har sagt, att det vore hårdt för en hederlig landthandlande att icke hafva full frihet att handla med dessa varor, då han ju icke skulle göra någon skada dermed. Men detsamma kan med lika rätt sägas om handeln med brännvin. En hederlig och bra handlande skulle utan skada kunna försälja äfven denna vara, och funnes det endast hederliga handlande och endast hederligt folk, med hvilket desse hade att göra, så behöfdes ingen särskild brännvinslagstiftning. Men nu är förhållandet icke så, och för den allmänna sedlighetens intresse måste äfven den hederliga köpmannens ekonomiska intresse vika. Jag fasthåller därför mitt yrkande, att handeln med vin och maltdrycker, i likhet med hvad som gäller handeln med brännvin, skiljes från annan handel, för hvars utövande särskild anmälan erfordras. Jag vet visserligen, att för en sådan förändring möta åtskilliga svårigheter i följd af författningens lydelse i andra delar; men jag är öfvertygad att, om Riksdagen uttalar sin önskan om en dylik förändring, Kongl. Maj:t skall tillse, att allt formuleras så, att den ena paragrafen icke kommer i strid med den andra. Jag vidhåller sålunda det i min och Herr Thermanii reservation framställda yrkandet äfven i denna del.

Med Herr Waldenström förklarade sig instämna Herrar *P. J. M. Erikson, Nyström, Björkman, Magnus Jonsson, A. G. Jönsson i Måsarp, J. E. Ericsson, And. Hansson, Roth, J. Larsson* i Nordmarks-hyttan, *Palmær, Tysk, S. M. Olsson, Nyqvist* och *Näsman* n. fl.

Herr Carl Ifvarsson yttrade: Då man ser, att Utskottets förslag är nära nog enhälligt tillstyrkt af dess ledamöter, då man hört de många uttalanden, som här förekommit för bifall till förslaget, antingen i sin helhet eller till väsentlig del, och då man erinrar sig de många instämmanden i dessa uttalanden, som egt rum, så skulle man vara mycket förmäten, om man förestälde sig kunna åstadkomma något annat resultat än det, som tyckes hafva så allmänna meningen för sig. Detta kan likväl icke hindra, att någon med motsatt åsigt uppträder, åtminstone vill jag icke, att talaren på malmöbänken skall stå ensam om sin åsigt i denna fråga. Han har tydligt visat, att lagen för närvarande är sådan, att, om den efterlefves och tillämpas såsom den bör, vidare lagstiftning i detta ämne är alldeles öfverflödig.

Emellertid skall jag upptaga Utskottets förslag till närmare skärskådande, dels med afseende å dess förhållande till motionerna i ämnet och dels med afseende å det resultat, hvartill Utskottet kommit. Jag tror mig då först och främst kunna visa, att Utskottet har gått längre än någondera af motionärerne föreslagit. Vissa Utskott hafva väl motionsrätt, såsom Bevillnings- och Banko-Utskotten samt äfven Stats-Utskottet, men hvarken Lag-Utskottet eller de Tillfälliga Utskotten hafva, så vidt jag vet, någon sådan rätt. Nu har en motionär föreslagit sådana ändringar i lagstiftningen angående försäljning af vin- och maltdrycker till afhemtning, att tillstånd till dylik försäljning, gällande

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)

för högst tre år i sender, skall utverkas i stad af *magistrat* och på landet af *kommunalnämnd*. Längre har denne motionär icke gått; han har således icke ifrågasatt, att den, som vill idka dylik försäljning, skulle vända sig till *länsstyrelsen* för att utverka sig tillstånd dertill. En annan motionär har ifrågasatt, att man skulle lägga den beslutande makten i fråga om handel med vin i händerna på landshöfdingeembetena; men han har dervid icke alls omnämmt handeln med maldrycker. En tredje motionär har ifrågasatt, att handeln med vin och maldrycker, vare sig till afhemtning eller till förtäring på stället, icke må, vare sig i stad eller på landsbygd, förenas med annan handel, till hvars bedrivande särskild anmälan erfordras, utan bör skiljas från all sådan handel; men han har icke ifrågasatt, att för vinnande af rättigheten till denna försäljning man skall vända sig till Konungens Befallningshafvande. Nu har Utskottet visserligen i hela motiveringen från början till slut icke talat om annat än den inskränkning, som blifvit ifrågasatt, eller att det skulle läggas i kommunalnämndens hand att bestämma om försäljning af vin och maldrycker till afhemtning. Men när man kommer till klämman i Utskottets betänkande och jemför densamma med motiveringen därför, så kan man icke annat än förvånas, ty då ser man meningen vara den, att man i första hand skall vända sig till kommunalnämnden, i andra hand till kommunalstämman och sist till Konungens Befallningshafvande. I detta hänseende har, enligt min åsigt, Utskottet öfverskridit sin befogenhet, hvilket med skäl skulle kunna anses såsom icke grundlagsenligt; och det är af detta skäl jemte flere andra som jag tror att man icke bör bifalla Utskottets förslag. Det kan väl icke heller vara skäl för att kommunen skall helt och hållet ställa sig under Konungens Befallningshafvandes förmynderskap i en sak, som den skulle kunna sjelf sköta. Icke heller anser jag det vara skäl att belasta Konungens Befallningshafvande med handläggningen af dessa ärenden. Jag anser Utskottets förslag vara obehöfligt och olämpligt, samt, såsom icke grundande sig på föreliggande motioner, olagligt; och jag kan således icke biträda detsamma.

Beträffande sjelfva hufvudfrågan, så hafva så många yttranden afgifvits både för och emot densamma, att jag icke har mycket att vidare yttra i ämnet. Jag vill dock göra en anmärkning. Den gäller icke så mycket förslaget angående vinförsäljning — den frågan kunde man gerna behandla för sig — ty jag föreställer mig att på landsbygden icke drickes mycket vin, åtminstone icke i den trakt, jag tillhör, och detsamma skulle möjligen i viss mån kunna sägas om bayerskt bier eller öl, hvilket icke heller så mycket förtäres på landsbygden, att det kan betraktas såsom en nödvändighetsvara, om man än kommit derhän, att mängden gerna dricker ett glas öl. Men i fråga om maldrycker i allmänhet kan man framställa den frågan, huru man skall förfara, då arbetsklassen på landsbygden, hvilken icke är i tillfälle att sjelf brygga, önskar skaffa sig en eller annan kanna svagdricka. Jag har svårt att förstå, huru dervid skulle tillgå med en sådan lag, som Utskottet föreslagit; men föreställer mig, att en och annan församling komme att utverka sig rättighet att försälja maldrycker till afhemtning. Men om nu denna församling är stor, så

skulle det i allt fall för mången blifva förenadt med allt för mycket besvär att inom församlingen anskaffa varan. Mången torpare, backstugusittare eller handtverkare finnes, som icke gerna är i tillfälle att själf brygga sitt öl för eget behof, och kan det åtminstone icke med någon fördel, emedan han icke kan bevara detsamma från förskämning, utan måste vända sig till andra för att få sitt behof fylldt. Om han nu vänder sig till en af sina närmaste grannar för att köpa en kanna dricka, så möter honom det svar, att han mycket gerna skulle få detta, om icke lagen lade hinder deremot och öfverträdelse vore belagda med plikt. Han får således nej och får gå med oförrättadt ärende. Jag tager för alldeles gifvet, att det komme hos den strängt laglydiga allmänheten att gå så till. Men det är ju alldeles orimligt, att en person icke skall få köpa en kanna dricka, utan att nödgas för det ändamålet gå en mycket lång väg. Följden deraf skulle blifva, att den naturliga hjälpsamheten toge ut sin rätt och lagöfverträdelse komme att ega rum, och jag tager för alldeles gifvet, att öfverträdelserna skulle ske i stor skala, och att man således genom bifall till förslaget komme att framkalla ett mycket värre ondt, än det, som man tror sig skola afhjelpa. Om vi skola till Kongl. Maj:t aflåta en skrifvelse angående lagstiftning i ämnet, så böra vi dervid taga i öfvervägande, hvad som till allmänt gagn kan och bör göras. Man kan visserligen invända, att man har rättighet att fordra, att regeringen skall väl behandla saken; men i allt fall stärker det icke Riksdagens anseende, att Riksdagen på detta sätt, som här är föreslaget, aflåter en skrifvelse om antagande af ett förslag, som befinner helt och hållet olämpligt och hvilket, om det antoges, skulle föranleda till lagöfverträdelse. Jag har velat nämna detta med afseende å den praktiska sidan af saken, och har ansett det vara min pligt att göra detta med anledning af en talares yttrande angående angelägenheten af att vidtaga den föreslagna åtgärden. Följden af en sådan åtgärd blefve naturligtvis den, att, om kronobetjeningen vore öm om folket, den skulle hafva öfverseende med de olagligheter, som kunde begås, men om den icke vore det, eller om den hade särskild lust att komma åt någon, skulle rättgångar uppstå undan för undan, eller också det forna handtryckningssystemet upplifvas. Jag vill hoppas, att man icke kommer derhän, men dit kunde det leda. Jag har velat uttala ett varningens ord, att man icke må gå så långt; och jag är förvissad om, att, i fall begge Kamrarne skulle fatta beslut i öfverensstämmelse med Utskottets eller reservanternas förslag, från regeringens sida i alla fall kommer att tillses, huru det skall hänga tillsammans och huru lagen skall i praktiken taga sig ut, hvarvid det är all anledning att förmoda, att regeringen kommer att höra embetsmyndigheterna, om det står så till som förhållandena utmålats. Skulle det verkligen stå så till, som det har uppgifvits från vissa håll, så kan man icke antaga, att nykterhetsverksamheten åstadkommit något verkligt godt. Jag deremot har trott, att den gjort detta; jag tror, att den kan, och jag hoppas, att den skall göra det, och jag önskar det af hjertat. Men jag önskar också, att den måtte hålla sig på det område, som för densamma är lämpligt, nemligen det moraliska, och icke gå längre in på lagstiftningen, än som är förenligt med det praktiska utförandet,

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)

så att saken kan genomföras utan att åstadkomma ett ondt, som är värre än det goda, som kan vinnas.

För öfrigt vill jag hänföra mig till det sakrika yttrande, som af Herr Andersson från Malmö i Kammaren afgifvits, hvilket tydligen visar, att vi hafva lagparagrafer tillräckligt många i detta ämne; låt dem blott tillämpas, såsom de böra.

Till följd af hvad jag yttrat är det tydligt och klart, att jag önskar, att man icke för närvarande vidtager några åtgärder i ämnet, och detta så mycket mera, som jag hör, att regeringen i sammanhang med förslag till förändrad bränvinslagstiftning ännar taga frågan i öfvervägande; och jag antager, att förslaget då möjligen kan komma att gå i den riktning, som många, oaktadt de icke säga det, helst önska, nemligen att beskattning pålägges öldrycker. Jag hörde för 14 till 15 år sedan planer uppgöras, att man skulle söka taga kommunala inkomster af ölförsäljningen, och jag tror, att det är denna omständighet jemte nykterhetssträfvandet, som drifvit frågan fram. Den saken vill jag dock lemna derhän. Men då man åberopar arbetarne i fråga om opinionen här vid lag, tror jag, att, om det kommer till sådant resultat och arbetarne således få betala mest af denna skatt, de icke skola komma att rosa marknaden. Man kan tänka sig äfven detta, men det må höra till en senare del af frågan, om den skulle komma till verkligt afgörande. Jag har blott velat uttala den förhoppningen, att regeringen noga ser sig för, innan den utfärdar ytterligare författningar i ämnet och således, så att säga, lägger tårta på tårta, hvilket kan leda till stor demoralisation bland folket.

Jag yrkar afslag å så väl Utskottets hemställan som å motionerna.

I detta yttrande instämde Herrar *Magnusson* och *Börjesson*.

Härefter anförde:

Herr Ekman: Herr Talman! Jag har begärt ordet egentligen för att bemöta den talare, som först uppträdde och yrkade afslag å motionerna, nemligen ordinarie ordföranden i Utskottet, hvilken ville visa, att den föreslagna anordningen hvarken vore nödig eller nyttig. För att visa, att den icke vore nödig, anförde han den omständigheten, att vi redan hafva en lag, som stadgar, att, der oordningar visa sig uppkomma vid försäljning af vin och maldrycker, kommunalnämnden eger ingripa och förbjuda försäljningen. Det må erkännas, att en sådan förordning finnes till, men att det måtte medföra många svårigheter att ingripa hämmande i sådana fall, kan man finna af sammandraget öfver Konungens Befallningshafvandes femårsberättelser, der man läser: »Det egentliga lönkrögeriet synes på de allra flesta orter hafva spelat ut sin rol; i stället tyckes en ny fara hota från de allt talrikare landt-handlarnes sida, hvilkas ofta i stor skala drifna försäljning af maldrycker samt vin af tvifvelaktig halt i flertalet af våra bygder ingalunda skådas med blida ögon.» En af motionärerna har också i sin motion sagt följande, som jag icke har anledning att betvifla: »I den kommun jag tillhör — och jag tager för gifvet att så varit förhållandet äfven på andra trakter — har sådan åtgärd flere gånger blifvit vid-

tagen: man har, emedan ordningar egt rum, stängt försäljningslokalen. Inom kort har den emellertid blifvit öppnad på nytt, ehuru icke i den förre egarens namn utan i någon annans, jag skulle vilja säga: i en »ansvarings» namn». Man ser således, att man under den närvarande lagstiftningen har att kämpa med svårigheter, och det vore därför godt, om en hvar landthandlande, som önskar att få försälja malt och vin, nödgades utverka sig tillstånd dertill.

Samme talare ville visa, att saken icke heller är nyttig, och meddelade från en mindre stad i vårt land, att stadsfullmäktige der fattat ett beslut att utskänkningsställena skulle vara stängda från klockan fem om Lördagsaftonen till klockan nio Måndags morgon, men att detta beklagligen ledt till, att superiet i hemmen tilltagit i hög grad. Jag känner icke, hvilken liten stad han åsyftade, men vill blott nämna, att i en annan stad, som jag har äran representera, har äfven ett sådant beslut fattats för ett par år sedan, eller att utskänkningsställen skulle vara stängda från klockan fem på Lördags afton till klockan nio Måndags morgon, men långt ifrån att detta åstadkommit den verkan, som den ärade talaren påpekade, har man tvärt om varit tacksam för denna anordning. När helt nyligen man sökte kringgå detta förbud derigenom, att man på en närliggande kommuns mark sökte inrätta ett utvårdshus, hade detta till följd, att en petition inlemnades från nämnde stad till landshöfdingeembetet, undertecknad af flere hundra af stadens invånare, med begäran att landshöfdingeembetet icke måtte tillåta inrättande af ett sådant utvårdshus. Således är den erfarenhet jag haft från en plats, der ett sådant beslut fattats, icke annat än god. För öfrigt vill jag på det allra kraftigaste förorda, att något steg tages till revision af lagstiftningen om försäljning af vin och malt-drycker. Jag instämmer dock med Herr Berglöf deruti, att den procedur, som föreslås af Utskottet, för vinnande af rättighet till dylik försäljning, och som återfinnes i 3—6 §§ i Kongl. förordningen den 18 September 1874, är väl lång och har det med sig, att den lägger bestämmanderätten ytterst, icke i kommunens, utan i landshöfdingeembetets hand. Jag anser dock, att det vore godt, om kommunen verkliggen finge bestämmanderätten. På grund häraf tager jag mig friheten att instämma i det af Herr Berglöf framställda yrkandet.

Herr Grefve Sparre: Jag begärde ordet i anledning af den ärade representantens på malmöbänken yttrande, att åtskillige af Konungens Befallningshafvande skulle hafva sagt, det förtäring af spritdrycker på senaste tid minskats. Jag är lycklig att kunna instämma i denna åsigt, men kan deraf icke ledas derhän, att det vore olämpligt att vidtaga ytterligare åtgärder för samma ändamål, ty beklagligen måste vi väl medgifva, att ännu är missbruket af dessa drycker så allmänt, att representationen svårigen skulle hysa någon tvekan att taga ett ytterligare steg i den riktningen. Det förderfliga och ohyggliga missbruk, som bedrifves med dessa drycker, är af den beskaffenhet, att lagstiftningen icke nog kan åt denna fråga egna uppmärksamhet, och det vore synd att säga, i likhet med den värde talaren, att allt i detta afseende är i vårt land väl bestädt. Jag har sedan fått en ny anledning att yttra mig genom den ärade representantens på hallandsbän-

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)

ken förmenande, att Utskottet skulle hafva öfverskridit sin befogenhet genom det förslag, Utskottet här framlagt. Jag kan för min del icke förstå detta. En af motionärerna, Herr Gibson, föreslår en ändring af Kongl. förordningen den 18 September 1874 angående vilkoren för försäljning af vin m. m. jemte dertill hörande Kongl. kungörelsen af den 30 November 1876, och det just i den riktning, hvori Utskottsbe-
tänkandet går. Icke måtte man väl på det sättet vilja binda ett Utskott vid afgifvandet af utlåtande i en lagstiftningsfråga, att det icke skulle få afvika ett ord från hvad motionären föreslagit. Utskottets skyldighet har väl varit att tillse, att den skrifvelse, som här skulle aflätas till Kongl. Maj:t, får den form, den rätteligen bör erhålla, och jag har aldrig hört, att ett Utskott ansett sig till den grad bundet af en motion, att det icke skulle få föreslå åtgärder, som för vinnande af motionens ändamål ansåges lämpliga. Jag kan således, med all aktning för den ärade talarens omdöme, icke instämma i hans åsigt, att Utskottet här skulle hafva öfverskridit sin befogenhet.

Den ärade talaren på malmöbanken sade, att han icke hade sig bekant, att missbruk egt rum. Jag gratulerar honom härtill, men har sjelf motsatt erfarenhet. Och då man talat om näringsfrihet, är det verkligen, mine Herrar, fråga om att på det sättet skydda näringsfriheten, att vi skulle vilja befordra utminuterungen af detta gift, som onekligen är en förbannelse för vårt land. Han tillade, att i en stad, der man icke hade några förlusteställen och icke några föreläsningar eller andra tidsfördrif för arbetarne, skulle desse, om man stängde krogarne, vara nödsakade att sätta sig i enrum och stormsupa. Jag kan icke föreställa mig, att detta är en riktig uppfattning, lika litet som jag tror så illa om arbetarne, att de skulle, för att de någon gång nödgades köpa ett efter deras förhållanden större parti om 10 liter, nödvändigt slå i sig det ögonblickligen. Jag har för hög tanke om arbetaren för att tro, att det föreslagna stadgandet skulle förmå dem dertill. Hvad jag deremot sjelf vet är, att inom städer i det län, jag tillhör, hafva arbetarne sjelfve begärt inskränkning i rättigheten att utskänka drycker, och jag har icke ansett mig berättigad att underlåta att lyssna till arbetarnes egna önsknningar i den vägen.

Hvad särskildt angår näringsfriheten vid försäljning af vin och maltdrycker, känna vi litet hvar, mine Herrar, det missbruk, man bedrifver med ordet vin. Tillåtelsen att benämna spritdrycker för vin har missbrukats på ett sätt, som är fasaväckande; och jag har sjelf hört en berättelse, som visar det. Man brukade nemligen på ett näringsställe i en stad slå ihop alla möjliga squättar af alla slags varor, vin, öl, brännvin med mera, och för att krydda denna sammansättning kastade man cigarrstumpar deri. Denna mustiga dryck, för att begagna en talares från Söderhamn uttryck, såldes under namn af *tokayer*, emedan konsumenterna blefvo tokiga deraf. Kan det verkligen vara Herrarnes mening att befordra en så ädel handtering? Eller hafva vi icke litet hvar erfarenhet af, att många af de varor, som serveras under namn af vin, äro den värsta styggelse, man kan tänka sig, hvarom representantens från Söderhamn yttrande nyss gaf upplysning.

Jag talar icke här för att vindicera Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes rätt, ingalunda; den är i sanning i fråga om beviljande af rätt

att försälja spritdrycker alldeles icke afundsvärd. Men motionären sjelf yttrade nyss, att man anmärkt, att kommunalnämnden eller kommunalstämman någon gång i detta afseende iakttagit en viss partiskhet eller omöjlighet, som gör att underställning af kommunalnämndens mening under en högre myndighets pröfning icke kan anses olämplig. Jag kan försäkra er, mine Herrar, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ser sig för mer än två gånger, innan han beviljar en utskänkningsrätt, der kommunalnämnden afstyrkt ansökningen.

En ärad talare på hallandsbänken yttrade, att det vore hårdt, om man icke skulle tillåta arbetaren att köpa en kanna svagdricka. Mine Herrar, om en arbetare vill köpa dricka, har denna så litet värde, att han väl kan utsträcka inköpet på en gång till 10 liter, utan att det blifver någon summa att tala om. Ty, som Herrarne känna, säljes detta svagdricka i orterna till ett pris så fabelaktigt lågt, att det icke kan vara för arbetaren ruinerande att köpa 10 liter på en gång. Äfven jag skulle ömma för hans pretentioner att få köpa litet af denna vara, men jag instämmer med representanten från Gefle deri, att i fråga om ett ondt få vi icke vara för noggranna vid bedömandet af de åtgärder, som fordras för motverkande af detta onda, och vi kunna icke neka till, att på senare tider en stor stegring egt rum i konsumtionen af öl, och att detta ersatt bränvinet, stundom jemväl konsumerats med lika bedräffliga följder som sistnämnda dryck. Det som här i landet säljes under namn af bayerskt öl innehåller ock i allmänhet så mycket alkohol, att det icke behöfves så många halfbuteljer eller tredjedels liter för ett rus.

För min del skulle jag icke hafva någonting emot en modifikation i öfverensstämmelse med motionärens och den siste talarens åsikter, men jag föreställer mig, att, då denna i mitt tycke så nyttiga åtgärd nu här möter så starkt motstånd, och detta motstånd sannolikt kommer att ytterligare förstärkas, när frågan förekommer i Medkammaren, vi göra klokast i att för närvarande inskränka oss till ett bifall till Utskottets förslag, i förhoppning om att, när förslaget endast afser en skrifvelse till Kongl. Maj:t, saken nog kommer att af Kongl. Maj:t ytterligare pröfvas och der få en ändamålsenlig behandling. Jag tillåter mig således att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Wikstèn: Det kan ju icke vara min mening att efter alla de långa och många anföranden, som nu hållits, yttra många ord, men jag anser det vara min pligt att tillkännagifva min ståndpunkt till frågan.

Mig synes, att, om än någon öfverdrift förefinnes i ropet på förändrad lagstiftning i afseende på försäljning af vin och maldrycker, Utskottet likväl fattat situationen rätt, när Utskottet sagt: »De missbruk, som vid den fria handeln med vin och maldrycker bedrifvas, kunna icke förnekas. Derom vittna de många motionerna vid riksdagarne, derom de uttalanden, som i tidningar och på allmänna möten allt som oftast förekomma, derom vittnar ändtligen och framför allt den i hela landet pågående nykterhetsrörelsen.» Om äfven ett och annat skulle kunna anmärkas mot Utskottets förslag, så tror jag likväl, att det är en medelväg, som man utan några egentliga svårigheter borde

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

kunna biträda. Det har visserligen yttrats, att man härigenom skulle lägga en allt för stor makt i Konungens Befallningshafvandes händer. Ja, mine Herrar, det må nu vara sant, men å andra sidan böra vi besinna, att då å landet både kommunalnämnd och kommunalstämma och i städerna magistraten och stadsfullmäktige skola yttra sig i samma sak. Det måste därför finnas en auktoritet, som skiljer dessa åt, när de äro af olika mening.

Jag skall icke upptaga Kammarens tid längre, utan inskränker mig till att hemställa om bifall till Utskottets förslag.

Herr Wretlind: Jag begärde ordet för att bemöta de tvenne talare som gjort invändningar emot att något kan göras i det syfte Utskottets förslag går. Jag gläder mig öfver, att det bland alla talare, som här uppträdt, blott är två, som äro absolut emot förslaget, och tycker därför, att det är något öfverdrifvet af en af de sista talarne att säga, det den föreslagna lagförändringen rönt så mycket motstånd. Man må snarare glädja sig, om förslaget i den snart stundande vote- ringen röner lika mycket bifall, som hittills lemnats detsamma under diskussionen.

En talare på skånebänken ordade om olyckan af utskänknings- tidens inskränkning i en liten stad i södra Sverige. Den saken hör icke hit, då det nu icke är fråga om utskänkningsrätten. Men det torde ju vara skäl att upplysa om, att man i Göteborg nu snart i tio år funnit en stor välsignelse af utskänkningstidens inskränkning på samma sätt som i den omnämnda staden, nemligen från lördagsefter- middagen till måndagsmorgonen. Det var först 1883—84 som fylleri- målen i Göteborg åter började ökas samtidigt dermed, att den så kal- lade ringrörelsen kom till stånd, då supandet i hemmen ganska betyd- ligt tilltog, kanske mer dock af vin och öl än af egentliga sprit- drycker. För öfrigt anförde samme talare, att de nu föreslagna bestäm- melserna skulle leda till, att salning ofta skulle ega rum. Just detta anser jag vara ett skäl som bör anföras för reservanternas förslag och mot Utskottets. Ty det är beklagligen sant, att en salning till 10 liter öl lätt kan åstadkommas, och om något minimum skall sättas, så borde detta vara vida högre.

Samme talare sade också, att det kunde vara behöfligt, att arbe- tarne i städerna hade något att dricka. Jag vill med anledning deraf hemställa, huruvida detta är mera nödigt i städerna än på landsbyg- den. Det finnes många bygder i vårt land, der med den nuvarande lagstiftningen nykterhetssinnet sträckt sig så långt, att handlandena ej finna uträkning vid att hålla vin och maldrycker till salu, ehuru de hafva rättighet dertill. Der kan man lefva dessa drycker förutan, man saknar dem icke.

För öfrigt yttrade denne talare, att förslaget i verkligheten inne- bure ett helt förbud mot försäljning af vin och maldrycker. Det är omöjligt att kunna se något sådant, då det både på landet och i stä- derna skulle vara tillåtet att hafva huru många försäljningsställen som helst, om blott vederbörande lemnat tillstånd dertill.

Beträffande talarens på hallandsbänken yttrande, att Utskottet gått utöfver sin befogenhet, får jag påpeka, att Utskottet haft skyl-

dighet att sammanjemka tre olika motioner och att söka åstadkomma ett utlåtande, som kunde tillgodose alla de väckta motionernas kraf; och då kan man väl icke säga, att Utskottet saknat rätt att framställa det föreliggande förslaget. Man har äfven yttrat åtskilligt om svagdricka, och att arbetaren, som behöfde anskaffa sådant, skulle hindras derifrån af den föreslagna lagförändringen. Äfven vid föregående diskussioner i ämnet inom denna Kammare har man framhållit svagdrickat såsom medel att rädda friheten i detta afseende; men man torde härvid böra ihågkomma, att i städerna skulle det nog icke blifva någon svårighet för hushållen att skaffa sig så mycket svagdricka man önskade, och beträffande landsbygden är det ju känt, att de allra flesta hushåll sjelfva brygga sitt svagdricka. Rörande den der omnämnda backstugusittaren, som kunde behöfva en kanna svagdricka, så tror jag, att en hans granne nog väl skulle vara villig att skänka honom en kanna svagdricka, om det så behöfdes.

För öfrigt är det ju här endast fråga om en skrivelse till regeringen, och om hvad här föreslagits skulle möta några hinder eller svårigheter i tillämpningen, så har ju regeringen rätt att göra de ändringar i förslaget, som behöfvas. Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag med den af reservanterna deri föreslagna förändring.

Herr Thermænius: Här har blifvit sagdt, att genom Kongl. förordningen af den 18 September 1874 hafva kommunalmyndigheterna tillerkänts tillräcklig makt att kunna stäffa oordningar på landsbygden, som uppkomma genom försäljningen af vin och maltdrycker. Jag har tagit mig friheten att i min motion påpeka, att så icke är förhållandet. De talare, som ansett vår nuvarande lagstiftning i detta fall vara tillfyllestgörande, och att man nu icke borde aflåta en skrivelse till Kongl. Maj:t i ämnet, hafva emellertid ansett nödigt att visa, huru man skulle gå till väga vid sådana fall, som de af mig i motionen påpekade. De anse att det närvarande tillståndet är godt. Det skulle varit godt att få kännedom om, huru man nu skall komma till rätta med sådana försäljare af vin och maltdrycker, hvarom jag talat i motionen.

Man har vidare sagt, att Utskottet öfverskridit sin befogenhet, då det framkommit med ett sådant förslag, som detta utan att motionärerna yrkat på ett sådant. Detta uttalande måtte härröra sig från något förbiseende, då jag just i slutet af min motion sagt att, derest motionen icke oförändrad kan tillstyrkas, Utskottet måtte framkomma med förslag i det af mig angifna syftet.

En annan talare yttrade, att, om Utskottets förslag antoges, skulle dryckenskapen ökas, enär man sedan skulle begagna sig af salning för inköpande af varorna, samt påstod, att bryggerihandteringen skulle komma att gå under. För min del kan jag icke förstå sammanhanget mellan dessa båda yttranden i samme talares mun.

Vidare har man sagt, att om man stiftade en sådan lag som denna, blefve den ändå lätt att öfverträda. Skall detta vara ett skäl för att icke vilja hafva en lagförändring i den riktning, som allmänna opinionen ansett behöfelig? Samma skäl skulle då kunna anföras mot hvilken lagförändring som helst, och det kan väl icke vara den ärade

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

talarens mening, att lagändring i allmänhet är obehöflig, därför att lagen kan öfverträdas?

Vidare har man yttrat, att regeringen nog skulle laga så, att intet lagförslag framkomme, som stode i strid mot vare sig nykterhetsintresset eller näringsfriheten. Ja, är man viss derpå, kan åtminstone icke jag fatta, hvad fara ligger uti att besluta en sådan skrifvelse som reservanterna tillstyrkt, ty det tillkomme ju sedan regeringen att taga hänsyn till den här förda diskussionen i ämnet och inkomma med sitt förslag till Riksdagen. Man riskerar sålunda ingenting genom att bifalla hvad här yrkats, men man går derigenom de för handen varande nykterhetssträfvandena till mötes; och detta är väl det minsta man kan begära.

Slutligen har också talats om, att det skulle blifva obeqvämt för vederbörande myndigheter att taga hand om frågor om beviljande af försäljningsrättigheter, då för dylika frågors slutliga afgörande skulle erfordras långa omvägar. Jag hemställer, om man bör fästa något afseende vid en dylik invändning, då vi ju i alla fall vinna större trygghet, om dylika ansökningar få behandlas på sätt i Utskottets och reservanternas förslag angifvits, än om ansökningarne endast lemnas i kommunalmyndigheternas händer för afgörande. Man har då genom detta förslags antagande undanröjt åtminstone en stötsten, som varit till hinder, då man velat komma till något resultat i detta afseende.

Jag yrkar fortfarande bifall till reservanternas förslag.

Herr Ivar Månsson: Då Riksdagen för omkring tio år sedan beslutade skärpta bestämmelser rörande försäljningen af spirituösa drycker samt utskänkning af vin och maltdrycker, motsatte jag mig en sådan lagstiftningsåtgärd därför, att man derigenom skulle komma att framkalla missbruk i andra afseenden, och att en dylik lagstiftning skulle medföra större skada, än om försäljningen finge vara fri. Så vidt jag kunnat finna, hafva dessa mina farhågor besannats, ty genom hindrande lagbestämmelser emot försäljning af spirituosa samt utskänkning af vin och maltdrycker har man framtvingat den enligt min uppfattning högst skadliga fria försäljningen af vin. Jag tror icke, det kan förnekas äfven af dem, som anse, att folket bör ega full frihet att bestämma hvad de vilja och böra förtära eller icke, att vårt land öfversvämmas af en oerhörd myckenhet usla viner, som anställa en ofantligt stor skada. Vid de platser, der viner och maltdrycker försäljas till afhämtning, samlas ofta skaror af folk endast därför, att inga ställen finnas i närheten, der de kunna få köpa en sup eller ett glas öl, samt förtära sedermera det inköpta vinet i närheten af försäljningsstället, hvilket medför en mängd missbruk. Befolkningen blir sålunda nödsakad att köpa dåliga varor till högt pris, och detta är ingalunda fördelaktigt utan medför obehag af flere slag. Jag har inom Utskottet icke kunnat tillbakahålla denna min uppfattning och framhållit, att det vore nödigt att vidtaga åtgärder för förekommande af dessa missförhållanden. Jag har dock velat inskränka dessa åtgärder derhän, att de icke innefattade kränkning af näringsfriheten, och har af denna anledning bestämmelsen derom, att tio liter vore den minsta myckenhet, som finge säljas utan särskildt tillstånd, blifvit i Utskottets förslag införd.

Den ärade talaren från Malmö yttrade, att inom Tillfälliga Utskottet funnos fyra personer, som uttalat, att de icke ansågo den nuvarande lagstiftningen medföra någon olägenhet. Men jag ber att få erinra samme talare derom att det i Utskottet endast sades, att man icke kunde veta, huru vida icke på några ställen den föreslagna lagförändringen vore både nyttig och nödig. Samme talare yttrade, att de nuvarande lagbestämmelserna gifva kommunalnämnden rätt att förbjuda försäljning af vin och maldrycker. Ja, det är sant, men Utskottet har tänkt sig, att man borde genom det föreliggande förslaget likasom vända om den regel, som förut varit gällande, eller att den, som ville idka dylik handel, skulle dertill begära *tillstånd* af kommunalnämnden. Utskottet har ansett denna förändring medföra fördelar framför att såsom hittills kommunalnämnden är skyldig att leda i bevis, att oordningar egt rum och att t. ex. genom vittnen inför domstol styrka, att dylika förekommit. Utskottet har ansett det lättare, att de, som vilja idka handel med vin och maldrycker, ingå till kommunalnämnden och begära tillstånd till sådan försäljning och att, om icke handeln skötes på ett sätt, som vinner kommunalnämndens godkännande, handelsrättigheten går förlorad. Man har således genom det föreliggande förslaget allenast så att säga vänt om förhållandena sådana de nu äro.

En ärad talare har sagt, att Utskottet gått utöfver sin befogenhet, då det afgifvit det föreliggande betänkandet, och att motionerna i ämnet icke i sig innefattat de förslag, Utskottets hemställan innehåller. Jag ber att i fråga härom få fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att om i Utskottets förslag förefinnes någon oformlighet, så är denna oformlighet af beskaffenhet att hafva i samma grad blifvit begången vid nära nog alla riksdagar, hvilka jag bevistat, ty då det inom de Tillfälliga Utskotten varit fråga om skrivelseförslag, hafva sådana förslag formulerats på grund af motionerna i en vida olika form emot hvad dessa innefattat, och särskildt med afseende å den nu föreliggande frågan ber jag att få fästa uppmärksamhet på hvad som vid förra Riksdagen föreföll, då en ledamot af Kammaren med anledning af en väckt motion framstälde ett afvikande förslag, hvilket af Kammaren upptogs till diskussion och hvarå Herr Talmannen derefter framstälde proposition. Således, om Utskottet begått någon oformlighet, har det skett derför, att Utskottet tänkt sig, att Utskottet nu kunde tillvägagå på samma sätt, som förut skett. Huru vida det kan vara klokt att lägga den ifrågasatta myndigheten i kommunalnämndens eller Konungens Befallningshafvandes händer, kan sägas vara en smaksak att bedöma. Skäl kunna i detta afseende anföras både för och emot. I fråga om kommunalnämnden vet man, att, då denna består af minst fem ledamöter, så, om tre af de fem vilja vägra tillstånd till vin och maldryckers försäljning, är kommunen bunden vid hvad desse tre önska och all dylik handel förhindras.

Då jag inom Utskottet deltog i afgörandet af denna fråga, framstälde jag ett förslag i likhet med de bestämmelser, som redan förefinnas, med den skilnad att kommunalnämnden skulle i sista hand hafva afgöranderätten. Vid öfverläggningen inom Utskottet delade sig meningarne och för att få dem att åter ena sig, öfvergick jag till den åsigt, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skulle i sista hand afgöra

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

Angående
ändrade be-
stämnelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)

saken. Derföret skola dock på landet kommunalnämnden och kommunalstämman samt i stad magistraten och stadsfullmäktige hafva afgifvit yttranden i saken.

Med afseende på bestämmelsen 10 liters försäljningsminimum har denna intagits derföre, att man icke skulle göra något intrång i fabrikanternas rättigheter, ty äfven om en kommun skulle vilja förbjuda försäljningen af sådana varor, som här ifrågasättas, så skulle i alla fall fabrikanterna få sälja dessa varor fritt intill 10 liter. 10 liter utgör, i fråga om öl, 30 halfbuteljer, och jag tror icke det ligger någon fara uti, att de fritt få lemna en sådan quantitet som 30 halfbuteljer till hvilken af sina återförsäljare som helst. Man har sålunda, enligt mitt förmenande, icke gjort något intrång eller någon inskränkning för dessa fabrikanter; och hvad beträffar den omständigheten, att man tror, att »salning» skulle ega rum, i fall denna bestämmelse af 10 liter blefve lag, och att lagförändringen således icke skulle förhindra de obehag och obehagligheter som nu finnas, ber jag få säga, att man icke gerna kan tänka sig att personer vare sig på gator eller landsvägar skola köpa en sådan mängd som 30 halfbuteljer öl och genast ställa sig att dricka ur dem. Sådana fall kunna väl inträffa, men de höra helt säkert till sällsyntheterna. Hvad särskildt vinet beträffar, så tror jag ännu mindre att något sådant kan komma ifråga och dock anser jag faran vara större med afseende å vin än öl.

Med afseende å huruvida det kan vara klokt för Andra Kammaren eller dem, som ifra för denna frågas lösning, att bifalla antingen Utskottets eller reservanternas förslag eller också det förslag, som framställdes af Herr Berglöf, så vågar jag hysa den meningen, att försigtigheten bjuder, att man, i likhet med hvad Grefve Sparre yrkat, lemnar sitt bifall till Utskottets förslag. Vi böra komma ihåg, att det icke allenast är denna Kammare, utan äfven Första Kammaren, som skall afgöra den nu föreliggande frågan.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr C. A. Andersson i Malmö: Jag skall be att få yttra endast ett par ord med anledning af några uttalanden, som rigtades emot mitt första anförande. Jag vill dervid hufvudsakligen vända mig emot Grefve Sparre. Jag har aldrig inom denna Kammare offentligen bytt ett enda ord med honom, men jag har ofta hört, att han citerat galeit, en sak, hvarpå han tyckes hafva så att säga monopol, och så har han gjort äfven i dag. Han påstod, att jag skulle hafva sagt, att »inom vårt land vore allt väl bestäldt med nykterheten». Det har jag icke sagt och tyvärr måste jag medgifva, att det är långt ifrån väl bestäldt. Jag sade endast, att det ofta inträffar, då man vill stifta lagar, att man skjuter öfver målet och framställer saken i mörkare färger än man borde, hvilket jag visade genom att framdraga ett exempel från det samhälle jag tillhör.

Han yttrade vidare, att jag hade sagt mig icke hafva kännedom om, att några missbruk i detta afseende egt rum. Jo, tyvärr det har jag visst, men att de i allmänhet icke voro så många eller så stora som man från vissa håll får höra, det har jag påstått och påstår ännu. Jag vill mycket gerna medgifva, att det kan vara både nödigt

och nyttigt att på vissa ställen och under vissa tider hålla krogarne stängda, men öppna då ett annat rum för arbetaren, der han kan få sitt behof af förströelse tillfredsstäldt, der han genom åhörande af föredrag, god läsning och genom samtal och umgänge med goda menniskor odlar sin själ och lär sig inse sitt eget människovärde.

Vidare sade Grefve Sparre, att jag hade yttrat att det icke funnes några förlusteställen i *Malmö*. Jag vill då fästa hans uppmärksamhet på, att jag icke nämnde *Malmö*. Jag talade om, att man i *en mindre stad i södra Sverige* hade vidtagit en viss åtgärd och att der icke funnos några andra förlusteställen, såsom teatrar, konsertsalonger m. m., der arbetaren kunde fördrifva en ledig stund. Det var således tre gånger Herr Grefve Sparre citerat orätt.

Äfven skall jag be att med några ord få vända mig till Herr Waldenström. Han ansåg det af guvernören i Kansas utfärdade förbudet mot all slags tillverkning eller försäljning af bränvin vist och ledande till nykterhetens befrämjande. Jag har emellertid blifvit upplyst om att en person som hitkommit från Kansas hade någonting helt annat att förtälja. Han påstod nemligen att lönbränneri och lönkrögeri idkades der i hög grad, och att tillståndet icke blifvit en bit bättre, snarare sämre.

Då tiden är långt framskriden, skall jag ej yttra mig mera i denna fråga, ehuru ett och annat kunnat vara att tillägga. Jag anhaller om afslag.

Herr Bokström: Herr Talman! Jag skall för min del anhålla, att få ställa mig vid deras sida, hvilka anse, att Utskottets förslag icke bör af denna Kammare bifallas. När jag gör det, så ber jag dock på samma gång att, såsom en föregående talare uttryckte sig, få buga mig för den nykterhetsrörelse, som nu pågår i vårt land, och derigenom vill jag visa denna rörelse en upprigtigt menad aktningsoch vördnadsbetygelse. Att ifrågavarande rörelse på sitt område är omfattande och allvarlig måste för en hvar, som har blick och hjerta för de lidanden, som vårt folk utstår genom rusdryckernas missbruk, vara en synnerligt glädjande företeelse. Jag skall också för min del villigt och tacksamt erkänna den förbindelse, i hvilken vi stå till de män, som stält sig i spetsen för och kraftigt bedrifvit denna rörelse, och jag vill också tacksamt erkänna så väl denna rörelses goda syfte som dess goda och välsignelsebringande frukter. Men häraf följer dock icke efter mitt förmenande att allt, som i nykterhetens namn under påtryckningen af en liflig agitation fordras, skall bifallas. Lagstiftningen i vårt land har ingalunda underlåtit att på lämpligt sätt understödja och uppmuntra nykterhetsrörelsen. Derpå är lagstiftningen i fråga om tillverkning och försäljning af mer eller mindre sprithaltiga drycker ett vittnesbörd, som icke kan vederläggas. Statsmakterna hafva icke ryggat tillbaka för att ålägga svenska folket rätt långt gående inskränkningar på dessa områden; men statsmakterna hafva på samma gång velat se till, att dessa inskränkningar varit af behofvet motiverade, så att folket blefve förskonadt från dess frihet och sjelfbestämningsrätt inskränkande polisförbud, som ej äro af allmänt och verkligt behof motiverade. Jag hoppas också, att statsmakterna

Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

fortfarande skola vidhålla denna sunda och nyktra uppfattning af saken.

Utskottet har särskildt lagt sig vinn om att framhålla, att missbruk uppkommit genom vin och maldryckers försäljning till afhemtning. Ja, detta är mycket sant, och ingen lär vilja förneka det, men icke kan någon heller våga hoppas, att sådana missbruk skola utelblifva, om Utskottets förslag antages. Sådana komma alltid att inträffa. Man skulle äfven kunna ifrågasätta, om det kan vara rättvisa i att de ordentliga ^{99/100} af den del af svenska folket, som här är intresserad, skola åläggas inskränkning i sin frihet, därför att den återstående hundradelen missbrukat sin. Man har också skyldighet att tillse, huruvida icke redan i den nuvarande lagstiftningen finnes korrektiv mot missbruk och då det redan är framhållet, att så är förhållandet, skall jag icke uppehålla mig vid den delen af frågan.

Enligt Utskottets förmenande skulle det vara en afgjord sak, att ett behof af förändrad lagstiftning i här ifrågavarande hänseende förefinnes. Men det kan ju icke bestridas, att de officiella uttalanden, som finnas för närvarande, gå i motsatt riktning, och då vi nu hört, att regeringen, sedan frågan om ny bränvinsförsäljningslag först blifvit löst, skall taga äfven denna sak i ompröfning, så borde vi kunna ännu någon tid intaga en afvaktande ställning.

De drycker, som skulle träffas af de här ifrågasatta stränga bestämmelserna, äro sådana, hvilkas sprithalt vexlar mellan 22 och 1 $\frac{1}{2}$ grader, och för min del vill jag icke bestrida, att icke kraftigare lagstiftningsåtgärder kunna behövas mot de mer sprithaltiga dryckernas missbruk, men det är enligt min åsigt ett bestämdt öfvergrepp att vilja föreskrifva sådana bestämmelser för de mindre sprithaltiga dryckerna, som ju äfven i viss mån äro näringsmedel äfven de och hvilka först när de svårt missbrukas kunna verka rusande. En del af dessa drycker äro till och med af den beskaffenhet, att de alldeles icke rusa, exempelvis svagdrickat, som ingen blir glad af. Folk i allmänhet skulle också få rätt svårt att förstå, att det vore något lagstridigt och straffvärdt, om af hvilken handlande som helst, till exempel vid inträffande sjukdomsfall, en flaska vin såldes eller om någon till hushållsbehof finge köpa ett mindre parti än 10 liter vare sig öl eller svagdricka. Lagbestämmelser, som innehålla sådana öfverdrifter, äro från början dömda att icke efterlevas. Hvad nykterheten på sådant skall vinna, vet jag icke, men det vet jag att dylika bestämmelser äro egnade att undergräfvat aktningen för kloka och välbetänkta lagbestämmelser. Utskottet angifver såsom syftet för lagstiftningen på detta område, att lagstiftningen bör befordra det, som man ansett vara godt och välsignelsebringande. Jag kan emellertid i Utskottets föreliggande förslag icke se något öfvervägande godt och välsignelsebringande. Tvärt om anser jag det innebära något synnerligen skadligt och förderfligt, för hvilket vi böra akta oss.

Hvad Herr Berglöfs yrkande angår, så är det ett uppreparande och en utveckling af Herr Thermæni föreliggande motion. Utskottet har emellertid lemnat Herr Thermæni motion åsido och omfattat en annan mening och här föreligger icke något sådant yttrande om Herr Thermæni motion, att Kammaren redan nu borde kunna fatta beslut i

denna del eller tänka sig, att en Riksdagens skrifvelse till regeringen skulle kunna derpå byggas. Jag ber äfven få anmärka mot förslaget, att det, att magistrat i stad skulle få afgöranderätt öfver rättigheten att försälja vin och maldrycker, skulle vara ett afsteg från den sjelfstyrelseprincip, som eljest är i vårt land erkänd, och hvilken denna Kammare åtminstone borde hålla på.

Med stöd af hvad jag anfört anhåller jag att få yrka afslag så väl å Utskottets som reservanternas förslag.

Herrar *Ol. Jonsson, Gudmundson* och *H. Andersson* i Nöbbelöf instämde med Herr Bokström.

Vidare anförde:

Herr Granlund: Såsom Herrarne väl veta, fattade förledet års Riksdag det beslut, att all utskänkning skulle vara förbjuden under sön- och helgdagar. Detta Riksdagens beslut blef, såsom jemväl torde vara Herrarne bekant, remitteradt till Konungens Befallningshafvande i de olika länen samt kommunalstyrelsen i städerna och möjligen äfven på landet. Jag har observerat en del af de utlåtanden, som afgifvits, och funnit, att de i allmänhet varit instämmande med Riksdagens beslut. Nu har emellertid i denna Kammare framställts såsom ett motbevis af en talare, att nämnda förbud skulle verka i en skadlig riktning. Jag skall i det fallet be få omtala den erfarenhet jag hemtat från åtskilliga mindre städer, der jag känner förhållandena. Det har der verkat i alldeles motsatt gagnelig riktning så väl i afseende å land som stad emot hvad den värde talaren anförde från Skåne. Då nu i allmänhet på landet nära städerna ej finnes utskänkning, brukar alltid vara händelsen att å söndagsaftonen samlar sig en mängd, särdeles ungdom från stadens närliggande landsort, de der i städer, der krogarne få vara öppna på söndagen, supa och tillstålla oväsen, slagsmål och dobbel. Man har sagt att genom hemtning hem af spirituosa supning å verkstäder och hemmen befordras, men om så på något ställe i något hem är förhållandet, är det icke detsamma att sitta i hemmet och supa som att samlas på krogarne, der den ene lockar den andre till supning. Detta tal om hemtagning af spirituosa på söndagarne hafva alltid motståndarne till krogarnes stängning på söndagar anfört som ett skäl för sitt påstående, men i verkligheten har det åberopade förbudet dock verkat välsignelsebringande, och allmänheten är myndigheterna tacksam för dylika beslut, äfven dem som mest varit deremot. Hvad nu beträffar vin och ölförsäljning till afhemtning, så har på många ställen ett stort missbruk förekommit. Jag tror att vi litet hvar hafva ofta sett personer vid jernvägsstationer och annorstädes, der vin och ölförsäljning eger rum, stå vid knutarne och dricka af det mycket omtalade vinet i förening med öl liksom i smyg, hvilket torde vara fullt ut lika förderligt som bränvinsutskänkning. Hvad beträffar talet om förbud att sälja svagdricka, så anser man att det icke behöfs någon tillåtelse dertill. Personer stå ju ofta utmed vägarne vid marknadstillfällen och bjuda ut sitt oskyldiga svagdricka till salu, hvilket jag icke heller tror har någon betydelse, då en allmän praxis synes tolerera svagdricks-

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

handeln, helst värdet deraf är 6 à 8 öre kannan. För öfrigt brygges ju svagdricka äfven i de fattigaste familjerna i landsorten så väl på landet som i städerna. Handeln med svagdricka kan väl således icke föränleda till skadliga missbruk, hvilket det här är fråga om att afskaffa.

Herr Talman! Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Söderblom: Utskottets reflexioner tillfredsställa mig fullkomligt, emedan de äro ett sant uttryck af den i landet rådande allmänna meningen, hvilken ifrigt önskar, att kraftiga åtgärder måtte af Riksdagen vidtagas för hämmande af de missbruk med ifrågavarande drycker, som nu i stor utsträckning begås. Hvad åter Utskottets hemställan beträffar, kan jag icke biträda densamma, emedan jag anser, att den i betänkandet fastställda gräns, der tillstånd för att åt allmänheten tillhandahålla vin och maldrycker till salu för afhämtning skulle erfordras, vara riskabel och icke tillfredsställande i något hänseende. Onekligen begås numera vid handel med vin och maldrycker samma missbruk som vid handel med spritdrycker, och därför torde i båda dessa hänseenden enahanda bestämmelser gälla. Jag skulle visserligen vara mest tillfreds med att ställa mig bredvid Herr Waldenström, men, då jag anser att måttlighet på lagstiftningens område är en dygd, yrkar jag bifall endast till reservationen i dess första punkt.

Herr Wieselgren: Jag begärde ordet blott för att mot ett här fäldt yttrande få ställa ett annat. Det yttrades nemligen af en talare, att en enskild person, boende i Kansas, skulle hafva omtalat, att förhållandet derstädes efter förbudsystemets införande blifvit ytterst dåligt. Jag har också rörande denna sak fått ett enskildt meddelande från en person i Kansas, men i alldeles motsatt riktning. Nu får Kammaren våga det ena yttrandet mot det andra. Sagesmännen äro icke namngifna, och således kan väl Kammaren just icke veta hvad de gå för, allra helst hvarken vi, som åberopat dem, eller Kammaren torde ha den kännedom om dem, som först skulle gifva deras yttranden egentlig vigt. Jag har dock ansett mig böra anföra hvad som meddelats mig i saken för att motverka intrycket af den andra uppgiften.

Sedan jag begärde ordet har emellertid en talare på gotlandsbänken uppträdt med påståenden, som jag anser vara af den beskaffenhet, att de icke böra lemnas alldeles oemotsagda. Han påstod, att de kraf på en förbättrad lagstiftning i den fråga, som i dag utgör föremål för Kammarens öfverläggning, skulle vara resultatet af en »uppagiterad agitation». Jag tror, att intet påstående kan vara mera ohållbart än detta, och jag vill för att styrka denna min åsigt hänvisa till alla de mångtusende dryckenskapens offer, som i närvarande stund, sorgligt nog, befolka vårt land. Om den ärade talaren vill vända sig till dessas hustrur och barn, eller lika gerna till drinkarne sjelfva, skall han tvifvelsutän lära sig förstå, att det ingalunda behöfs någon »uppagiterad agitation» för att få fram ropet på den skärpta lagstiftning, som jag hoppas Riksdagen åtminstone nu skall visa sig sinnad att bifalla. Han påstod också, att det skulle leda till så många missbruk, om sådana bestämmelser som de nu påyrkade skulle blifva stadgade. Jag frågar:

förefinnas icke missbruk i den andra riktningen redan nu? Är det icke på grund af redan *vitsordade* missbruk, som krafven på de nu föreslagna åtgärderna blifvit framställda? Och om det nu är så, att missbruk äro oundvikliga både på den ena och den andra sidan, vädjar jag till Kammaren, huruvida det icke är bättre att utsätta sig för de af den ärade talaren antydda missbruken än att låta de redan befintliga ohejdadt fortgå.

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

Samme talare yttrade vidare, att nu ifrågavarande drycker äro »näringsmedel». Ja, det var ett skäl, som kunde anföras för 10—20 år sedan och som då kunde spela en roll, men numera är det der förhållandet så noga undersökt och befunnet så origtigt, att det icke är värdt att nämnas. Jag hade äran tillhöra den rekonstruerade bränvinskomité, om hvilken i dag särskildt varit tal, och ber att få hänvisa den ärade talaren till det betänkande, som denna komité den 30 Juni 1881 afgaf. Deri finnes också denna fråga berörd. Komitén uttalade enstämmigt den åsigten, att maltdrycker *icke* kunna betraktas såsom näringsmedel. För någon tid sedan läste jag om en nyligen skedd undersökning angående näringsvärdet i dessa drycker, och der uppgafs, att om man hvälfver i sig en half tunna öl, så får man deraf så mycket näring som om man äter — två smörgåsar! Det är detta näringsvärde, man här på anförda sättet sökt häfda! Det går icke.

Den värde talaren sade slutligen — och det skulle väl vara kardinalskälet i hans anförande — att genom den nu föreslagna lagförändringen skulle $\frac{99}{100}$ af vårt folk underkastas inskränkning i sin frihet, för att den öfriga hundradelen skulle tillgodoses. Jag skall be att mot detta yttrande få anföra ett annat, som för omkring 45 år sedan afgafs en numera afliden nykterhetskämpe, som då också han i sin verksamhet möttes af ett likartadt inkast, vid ett möte på stora börssalen i Stockholm derå svarade: *Mine Herrar! Frihetens lag är hög, människokärlekens är högre!* Jag vågar hysa den öfvertygelsen, att svenska folket ännu i dag vidkännes sanningen af denna sats; och gör svenska folket det, så bör det icke förekomma detta samma folks *representanter* farligt att handla i öfverensstämmelse dermed.

Jag vidhåller mitt instämmande i en föregående talares yrkande.

Herr Waldenström: Det skall kanske synas illa gjordt af mig att ytterligare orda något i denna fråga, då det nu så allmänt ropas på proposition. Men jag tror, att denna sak är af den vikt, att man måste gifva sig till tals och afvakta diskussionens slut, innan proposition begäres.

Det har här yttrats åtskilligt, som jag skulle vilja bemöta; men då tiden är så långt framskriden, skall jag inskränka mig till endast några få punkter, som i synnerhet synt mig värda att beaktas. Det har bland annat talats om maltdryckernas näringsvärde. Herr Wieselgren har nyss anført, hur det i verkligheten förhåller sig med ölets näringsvärde. Om man betraktar de vanliga ölkrogskundernas utseende, så ser det visserligen ut som innehölle ölet mycken näring, men undersöker man närmare värdet af deras fetma, så skall man ock finna värdet af den näring, som de hemtat från de kvantiteter öl de förtärt. Och det blir ett annat resultat.

*Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)*

En talare sade, att missbruk med de ifrågavarande dryckerna alltid komme att inträffa, huru vi än stälde det. Derför skulle vi ingenting göra. Jag ville säga tvärt om. Erkännande, att vi aldrig kunna förebygga alla missbruk, böra vi anstränga alla våra krafter för att genom en förbättrad lagstiftning söka göra, hvad görligt är. Samme talare sade, att det vore orätt att för några missbrukares skull underkasta svenska folket i gemen besvär och obehag genom en strängare lagstiftning. Men aldeles detsamma kan sägas om bränvinslagstiftningen. Det kan ofta vara mycket besvärligt och svårt för en nykter medborgare att få det bränvin som han ibland behöfver. I mitt hus användes bränvin för att dermed tvätta fönster vår och höst, och jag vet, att det kan falla sig ganska besvärligt att erhålla den erforderliga kvantiteten, samt att det till följd af den närvarande bränvinslagstiftningen är mycket dyrare, än det annars skulle vara. Men jag skulle gerna underkasta mig tio gånger större besvär och tio gånger större kostnader, om jag visste, att jag derigenom skulle befordra antagandet af en lag, som vore egnadt att höja sedligheten hos vårt folk och hindra missbruk af dessa drycker, som icke blott kropps- ligt, utan äfven moraliskt destruera detsamma.

Det sades också, att det vore hårdt att ställa så till på landet, att en sjuk icke skulle kunna få köpa en flaska vin i närmaste bod. Men med kännedom om beskaffenheten af det vin, som säljes hos landthandlare, tror jag, att man kan betrakta det såsom en riktig lycka för en sjuk att icke komma i beröring med en sådan flaska vin. Detta vin förderfvar en frisk person; hvad skall det då icke göra med en sjuk? Det har vidare sagts, att enligt enskilda underrättelser, som erhållits från Kansas, de åtgärder, hvilka der vidtagits och hvarom jag, då jag sist hade ordet, yttrade mig, skulle hafva medfört raka motsatsen mot hvad man åsyftat. Jag ber att få reservera mig här- emot. Jag följer temligen noga med de amerikanska tidningarne, och såsom vederläggning af hvad den ärade talaren anfört, samt såsom bevis, att i de stater uti Amerika, hvarest man länge haft totalt bränvinsförbud, detta icke ledt till ett resultat, motsatt det åsyftade, ber jag att få nämna, att nykterhetsrörelsen i dessa stater icke på något sätt uttalat någon önskan att återgå till det gamla.

Det yttrades också såsom skäl för att Riksdagen icke nu skulle göra något i saken, att regeringen, enligt hvad Hans Excellens Herr Statsministern upplyste, ämnade taga frågan om hand.

Jag ber dock att få erinra, att Herr Statsministerns anförande i denna del var ganska vilkorligt. Med de erfarenheter för öfrigt man har från år 1878, då regeringen sjelf tog initiativ i frågan, och från 1881, då Riksdagen, i förlitande på regeringens initiativ, afslog alla i ämnet då väckta motioner — med dessa erfarenheter, säger jag, vore det illa, om Riksdagen nu afsade sig sin talan eller sin rättighet att gifva tillkänna, i hvilken riktning den anser att lagstiftningen i förevarande afseende bör gå.

Hvad vidare angår frågan om, hvem den afgörande rätten bör tillkomma, vill man å den ena sidan icke, att den skall läggas vare sig i kommunalnämndens eller kommunalstämmans händer, af fruktan att godtycke och beklagliga misstag deraf skola blifva en följd. A den

andra sidan åter vill man icke, att det slutliga afgörandet skall öfverlåtas åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Men kan man då icke låta både den ena och den andra myndigheten hafva ett ord med i laget? För min del kan jag verkligen icke föreställa mig någon bättre trygghet i detta hänseende än den, som skulle ligga deri, att gällande förordning om försäljning till förtäring på stället af vin- och malt-drycker blefve tillämpad jemväl i fråga om samma varors försäljning till afhemtning. Jag ber att ånyo få-erindra om gången här vid lag. Om en person önskar att tillhandahålla allmänheten till förtäring på stället vin- och malt-drycker, så har han att göra ansökning derom hos kommunalnämnden. Denna hänskjuter saken till kommunalstämman. Säg då dessa myndigheter nej till ansökan, så förfaller den och kan icke ånyo upptagas förrän efter tre års förlopp. Bifalles deremot den gjorda ansökningen, vare sig af endera eller af begge de nämnda myndigheterna, så öfverlemnas ärendet till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Man har nemligen ansett, å ena sidan att ett bifall af antingen nämnden eller af stämman, ehuru ej af beggedera, kunde stödja sig på sådana förhållanden, som gjorde det lämpligt, att det begärda tillståndet lemnades; å andra sidan att ett af både nämnden och stämman gifvet bifall kunde hafva tillkommit på grund af sådana förhållanden, att det borde upphävas.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till min och Herr Thernæni reservation. Att jag icke kan gilla den af Utskottet föreslagna gränsen af tio liter, beror derpå, att jag anser denna gräns vara så godt som *ingen* gräns.

Herr Abr. Rundbäck: Som jag icke deltagit i diskussionen rörande den förevarande frågan samt ej heller instämt med någon, anhallar jag att få i protokollet antecknad, det jag biträder Utskottets förslag sådant det blifvit i reservationen formuleradt.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som förekommit, framställde Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets i nu föredragna moment gjorda hemställan i oförändradt skick, dels på bifall till densamma med den af reservanterna yrkade förändring, dels på bifall till det af Herr Berglöf under öfverläggningen framställda särskilda förslag, dels slutligen ock på afslag å så väl Utskottets hemställan som de i ämnet väckta motionerna; och fann Herr Talmannen den förstnämnda propositionen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes. I anledning häraf och för bestämmande af kontrapositionen upptog Herr Talmannen å nyo de öfriga yrkandena, af hvilka yrkandet på afslag nu förklarades hafva de flesta rösterna för sig. Men äfven om kontrapositionen äskades votering, i följd hvaraf, och sedan till kontraposition i denna senare votering antagits yrkandet om bifall till reservanternes förslag, en så lydande omröstningsproposition först uppsattes, godkändes och anslogs:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen öfver första punkten mom. 1:o i Andra Tillfälliga Utskottets Betänkande N:o 1, antager yrkandet på afslag å Utskottets förevarande hemställan,

röstas Ja;

Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)

Angående
ändrade be-
stämmelser för
handeln med
vin och malt-
drycker.
(Forts.)

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammararen till kontraproposition i nämnda votering antagit deras mening, som yrkat bifall till Utskottets hemställan, med den förändring deri, som föreslagits uti den af Herrar Thermænius och Waldenström afgifna, vid punkten fogade reservation.

Den votering, som anställdes enligt denna proposition, utföll med 107 Ja mot 81 Nej; och erhöll alltså propositionen för hufvudvoteringen följande lydelse:

Den, som bifaller hvad Andra Kammararens Andra Tillfälliga Utskott hemställt i första punkten, mom. 1:o), af Betänkandet N:o 1 (i samlingen N:o 2),

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammararen afslagit Utskottets förevarande hemställan.

I den senare omröstningen afgåfvos 97 Ja och 90 Nej. Kammararen hade alltså bifallit Utskottets hemställan oförändrad.

Mom. 2:o af 1:a punkten äfvensom punkten 2, som härefter hvar för sig föredrogos, blefvo jemväl af Kammararen bifallna.

Och skulle beslutet, i hvad det angick 1:a punkten uti ifrågasvarande betänkande, jemlikt stadgandet i 63 § 3 mom. Riksdagsordningen, genom utdrag af protokollet Medkammararen delgifvas.

Härefter åtskildes Kammararens ledamöter kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Rättelse

i Andra Kammararens protokoll N:o 6:

sid. 10, rad. 12 nedifr. står: omöjligt läs: möjligt